

BUDAPESTI CZÉGEK.

Eisenschiml és Wachtl
Budapest, Váci-utca 12.
Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
Legnagyobb raktár mindennemű fényképeseti gépek és készülékek. Alapítva 1856. — Többször kitüntetve. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Uj! A fotografálás elemei. Ár 2 frt.

LATZKOVITS A.
BUDAPEST,
IV. kerület, Váci-utca 22. szám.
Cs. és kir. szabadalmazott féhérnemű-gyáros ajánlja.

uri divat- és féhérnemű-ujdonságait.

CALDERONI ÉS TÁRSA
Ajánlanak színházi és kettős látcsöveket, kitűnő üvegekkel. Salon-lorgókat a la Pompadour. Új fajtájú pápaszemeket és csipeteket kit. üvegekkel. Fénykép-készítők amatőrök számára. Aneroid-légmérők, hőmérők, rajzeszközök, nagyító-üvegek.

Gerson Anna asszony
BUDAPEST,
Andrássy-út 21.
(félemelet).

„Toronyórak“
palota, lakatya. gyári órákat, villanyórákat, legelőnyösebben rendez be **Mayer Károly L.**
1-es magyar gőz-órát.
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzék, költségjegyzék, bérment.

Legfinomabb prágai glacié-keztük
3 gombos párja 1.— frt.
4 gombos párja 1.10 frt.

Pártos Béla
keztükgyárban,
Budapest, Váci-körút 1. sz.

A Magyar Asphalt részvény-társaság
Budapest, Andrássy-út 30.
elvéallalja jóállás mellett legelőnyösebben asphalt-burkolatokat fektetését és nedves lakások, pinceszék, stb. gyökere szárazzátételét.

Telefon.

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT

BUDAPEST.

Ajánlanak mindennemű vas-, acél- és fémtöntvényeket építkezési és gépészeti czélokra vízvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére. — A helyi viszonyok szerint szerkesztett turbinákat, órlőhengereket kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési cikkekkel. — Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — Alagcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez, csőlőpverő gépeket, anyagszállító kocsiakat. — Álló vagy fekvő gázmotorok egy vagy két hengerrel és mindennemű zúzógépek.

BERKETZ ISTVÁN

selyem- és szőr-ruhákalmé festő
vegyileg mosó és tisztító üzlete,
BUDAPESTEN.

Üzlet: IV., Belváros, rózsater 3. sz. Gyár: IX., Ferencváros, Kinizsy-utca 14.
Vegyileg fest, mos és tisztít mindennemű ruhakelméket részben és egészben is, névleg: selyem crépe, atlasz, terno, cachemir, delin felőr vagy bármily színes kelméket, szőr és félszőr szöveteket stb., posztókat, butorkelméket függönyöket, csipkéket és apróságokat, a lehető legelőnyösebb árért. 5506

ORSZÁGOS KIÁLLITÁS BUDAPEST 1885. KÖZREMUKODÓI ÉREM JELES TÁJÉKFEKVÉTELEKÉRT

Klász György
Fényképeszeti műintézet
BUDAPEST
IV. havani utca 18. sz. 12. emeleten

Elvéall mindenemű fényképi felvételeket, többszörösítéseket gépek, ról ipar mű és tanárnyakról, s a t

PHOTOLITHOGRAPHIA, CZINKOGRAPHIA, FÉNYNYOMAT, AUTOGRAPHIA, FÉNYMÁSOLAT.

ORSZÁGOS KIÁLLITÁS BUDAPEST 1885. KÖZREMUKODÓI ÉREM JELES TÁJÉKFEKVÉTELEKÉRT

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám).

Fontos minden házi nő és anyáral

A Kathreiner-féle Kneipp-malátá-kávét mindinkább legkiválóbb, egyetlen természetesen egészséges és egyúttal a használatban legelőnyösebb pótzernek bizonyul a kávéhoz. Magas tudományos és orvosi tekintélyek határozottan ajánlják, a nők, gyermekek, gyomor- és idegbetegeknél a rendszeres kávé helyett mint legjobb pótét rendelkez.

Elővigyázat a vételnél! Csak a fehér eredeti csomagokat kérjük és fogadjuk el a következő névvel

Mindenütt kapható. **Kathreiner.** Egy fél kilo 25 krajczár.

Gőzcséplők.

Szigorúan a magyar gazdasági viszonyokhoz alkalmazott gyártmányok.

Az összes gazdasági gépeket tartalmazó árjegyzékkel, szakbavágó felvilágosítással és tanácsokkal, árak és feltételek közlésével szívesen és díjmentesen szolgál

Első Magyar Gazdasági Gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: Budapest, külső váci-út 7. szám.

Czímre ügyelni tessék!

SZŐRVESZTŐ POR
(Poudre dépilatoire)
BRÜNING G. C.-től, M. m. Frankfurtban.

Elismert legjobb szőrvesztő szer, méregmentes, egészen ártalmatlan, a leggyöngédebb bőrt sem támadja meg, ennélfogva helyeknek kiválóan ajánlható. Hatása rögtön és tökéletes. Egyetlen szőrvesztő szer, mely orvosilag ajánlatlik, a melynek Oroszországba vitelét a szent-pétervári orvosi hatóság megengedte, s mely az antwerpeni villágkiállításán az ottani Musée commercial de l'Institut supérieur de Commerce által elfogadva és kitüntetve lett. Egy üvege 1 frt 75 kr., a hozzávaló eset 12 kr.

Raktár: Budapest, TÖRÖK J. gyógyszerárán, Király-utca 12. szám.

MAGYAR GAZDÁK LAPJA
A FÖLDMŰVELÉSI ÉRDEKEINK ÉS GYAKORLATI MEZŐGAZDA egyesített kiadása.

Heti gazdasági szaklap az agrár érdekeknek, a közgazdaság egyéb ágai-
val összhangban való képviselete a fejlesztésére. Minden irányban teljesen független, legelőnyösebb magyar gazdák alapítása, minden politikai párt félreírását.

Szerkeszti: herényi Gothard Sándor.
Szerkesztőség: Erzsébet-körút 15. szám.
Tessék mutatós számot kérni.
Október 7-én megjelenik.

41. SZÁM. 1894.

BUDAPEST, OKTÓBER 14.

41. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egyenlőre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK egyúttal 6 frt

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG és egyenlőre 8 frt
tőlre 4 frt
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK és egyenlőre 5 frt
tőlre 2.50
Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldíj is eszandó.

EGY BETEG URALKODÓ ES CSALÁDJA.

HETEK óta aggasztó hírek járnak az orosz császár egészségi állapotáról, azt is emlegetve, hogy a csárt egy időre meg kell kimélni az uralkodási gondoktól, s e végre a régensség alkalmazásának terve is fölmerült, annyival inkább, mert a császár egészsége helyreállítása végett esetleg külföldi gyógyhelyre lesz kénytelen távozni országából. Ez alkalom fokozottabb mértékben ráirányozza az egész világ figyelmét a császár személyére és családja tagjaira, kiknek oly fontos szerepük van a nagy politika alakulásában.

III. Sándor császár trónra lépte óta mint határozott autokrata volt ismeretes. Mikor megölt atyja után csárrá lett, ezekbe a komor fenyegetéssel elhangzott rideg szavakba foglalta jövő politikája programját: «En az autokratikus kormányrendszer megszilárdítására vagyok hivatva» — a mihez később még hozzátette híressé vált ígét, hogy: «Oroszország az oroszoké.» III. Sándor császár autokrata elveinek mindenek fölött nagy erkölcsi szilárdság és erős meggyőződés adtak súlyt. Fényűző atyja hajlamaitól egészen elütőleg, a kinek környezete több mint ezer főnyi udvari méltóságból és hivatalnokból állott, a mostani császár egyszerűbb szokásokat honosított meg, s nemcsak hogy a legszükségesebbre szorított udvartartásában, de a kitüntetések is csak az érdemek legszigorúbb mérlegelése szerint osztogatta. «Ha az ég közönséges emberként engedte volna születni III. Sándort,» — mondja Natorvics, kinek «III. Sándor császár és környezete»-ről írott nem rég megjelent műve szolgál alapul a mindenható uralkodó és családja felől elmondandó alábbi részleteknek, — «akkor az emberi szellem tanulmányainak három ágára fordította volna minden figyelmét: a természettudományokra, a történetre és a földrajzra.» Valóban Sándor császár majd minden nevezetesebb utazó útleírását alaposan ismeri, Marco Polótól kezdve a legújabb korig. Társalgásának pedig egyik kedvenc tárgya a história, melyhez való vonzódása legmeggyőzőbb jelétül szolgál, hogy az orosz történetírók társasága diszelnökségét is elfogadta, s azoknak minden összejövetelén részt szokott venni.

A mi a császár bensőbb családi életét illeti, akadnak ugyan rossz és boszúálló nyelvek, melyek

a csári pár házasságát nem a legjobbnak híresztelték s felrőtíták a csárnénak, hogy túlságosan kedveli a világi szórakozásokat. De e hírek alapján, mert tudva van, hogy a csárné több a feleségnél, valóságos tanácsadója és meghittje férjének, a ki minden nap ebéd előtt maga keresi az alkalmat, hogy beavassa terveibe, meghallgassa észrevételeit s néha azokhoz képest módosítsa is elhatározását.

Igy a többek közt nyílt titok, hogy III. Sándor németellenes érzelmeinek is szítója bizonyos fokig a csárné volt, a kit ebben némileg

családi tekintetek is vezettek, mert Keresztély dán király leánya nem feledhette el a poroszoknak, hogy ők voltak azok, a kik királyi atyjának két tartományát erőszakosan elvették. Viszont az Angliával való jó egyetértésnek is a csárné a legbuzgóbb szószólója, azt tartva, s nem ok nélkül, hogy Ázsia elég nagy arra, hogy szabad tért engedjen két oly hatalomnak érdekei kifejtésére, mint Anglia és Oroszország.

Azt mondják, hogy a dán vér keveredése elkorcsosította Nagy Péter ivadékait. Igaz, hogy Dagmar hercegnő, ki az orthodox egyházba való

III. SÁNDOR CZÁR.

áttérése után mint cásárné Mária Feodorovna nevet vett föl, nem adta át örökül fiainak az ő hatalmas athletaszerű idomait, melyek mindenkinek felkelték csodálkozását. A trónörökös *Miklós-Alexandrovics* nagyherceg a közepesnél jóval alacsonyabb termetű és gyöngye testalkatú. Pedig a Romanovok mind martialis termetűek voltak ki. Nagy Péter, Miklós császár, II. és III. Sándor, mind a testi erő, a vasmarku nyers autokratia valódi megismerői voltak.

De ha az orosz trónörökös nem valami vasgyűrű, s szelleme művelt és fogékony. Szemeiből jóság sugárzik, de egyszersmind a Romanovok büszke, parancsoló tekintete is. Mikor apja, a császár, először gondolt arra, hogy megházasítsa, s a hesseni és a montenegrói hercegnők közt engedett neki szabad választást, az egész udvar és arisztokrácia két pártra oszlott. A moszkovita párt a „sastekintetű” és igazi szláv típusú montenegrói lány mellett igyekezett hangulatot csinálni, kire, mint a ducignói győző, Nikita fejedelem ivadékára, büszkeséggel tekint az egész szláv világ. III. Sándor császár nem ellemezte ez összeköttetést, mely politikailag is fontos eredményekkel járt volna Oroszországra nézve, mindamellett teljesen fiára bízta a választást, a ki pedig úgy látta, hogy a kettő közül egy harmadikat ajándékozott meg vonzalmával.

A második és legkedveltebb fiú, kinek betegsége, mint olvassuk, oly végzetes hatással volt a császár lelkületére, *György* nagyherceg, tulajdonképpen a tengerészeti pályára volt szánva, mint az orosz hajóhad tengernagya, de betegeskedése megszakította tanulmányait. Az orvosok ekkor azt tanácsolták, hogy melegebb éghajlatokat keressen föl, s a beteg nagyherceg egy időre Algírban kereste gyógyulását e veszélyes betegségből, mely apját kétségbeejtette.

Van még egy lány, a bájos, szelíd lelkű *Xenia* nagyhercegnő, kit szülei már korán Mihály nagyherceg rokonszenves fiának, *Sándor* nagyhercegnek szántak. A herceg atyja, a jelenlegi császár nagybátyja, ugyanaz, a ki a legutóbbi orosz-török háborúban Muktár pasát legyőzte, s így a szép cásárleány tulajdonképp saját unokanagybátyját boldogítaná. *Mihály* nagyhercegnek egy másik fia, Mihály, számkivetve van a pétervári udvartól, sőt egész Oroszországból, a miért a császár engedelmével Merenberg Zsófia grófnőt vette nőül. Anyja belehalt bánatába, de apja, a nagyherceg, zúgolódás nélkül adta alá magát a mindenható császár akaratának. Ezt az igazi orosz virtust nem is felelték soha az udvarnál.

III. Sándor cásárnak négy fivére van. Ezek közül *Vladimir* az, a ki legújában regens gyanánt emlegetnek. A „Bonvivánt” nagyherceget, — mert életvidor, mulató természetű szelídiben csak így nevezik Vladimir nagyherceget, — testestől-lelkestől katona. Neje *Mária Pavlovna*, nemcsak rendkívüli szépség, de szelímes, kedves társalgó is.

Ritkán jelenik meg az udvarnál a császár második öccse, *Alexis* nagyherceg, a ki egy szerelmi regény tette a nagyvilág bujdosójává. Szeretett egy szegénysorsú halandót s hűségnek feláldozta az udvari élet ragyogását. Mikor aztán az, kihez sorsát fűzte, meghalt, hogy feledje bánatát, vándorútra kelt Európán keresztül, magával hordva bűnját, s csak olykor olykor tűnve fel Párisban vagy valamely előkelő fürdőhelyen pár napra. Hosszú bolyongása alatt teljesen elszokott a feszes udvari élettől s érdeklődésének egyetlen tárgya a haditengerészet.

Ép oly ritka vendég az udvarnál a harmadik fivér, *Sergius* nagyherceg is, a ki különben nem tűnik fel, mert a nagyherceg, ki buzgó, vallásos ember, különös odaadással szenteli

magát az egyházi ügyeknek. Ő áll az élén a Jeruzsálembé való zarándoklást elősegítő palesztinai egyesületnek, melyben híven támogatja a szent synodus elnöke, Pobjedonoszov is. Azonkívül újabban Oroszország legmagasabb hivatalát, a moszkvai fő kormányzóságot is *Sergius* nagyherceg viseli.

Sergius nagyherceg még csak a harminczas években van; de még fiatalabb nála a negyedik fivér *Pül* nagyherceg, ki még eddig nem vett élénkebb részt a közügyekben. A Romanov-ház tragikumát neki is volt alkalma szomorúan tapasztalni; alig pár évvel ezelőtt vesztette el a mézes hetek boldogsága közepett ifjú nejét, egy görög hercegnőt. E csapás őt is az utazás izgalmaiba űzte feledni, mint bátyját, *Alexis* nagyherceget.

A császári ház többi tagjai közül különös említésre érdemes *Miklós* nagyherceg, a plevnai győző fia, az orosz lovasság szervezésében nagy érdemeket szerzett fiatal katona, továbbá a metafizika és spiritista tanulmányokkal foglalkozó *Konstantin* nagyherceg, a ki egyuttal jeles költőnek is mondanak.

Közel rokonságban áll az orosz dynastiával a két *Oldenburg* herceg is, Sándor és Konstantin. *Sándor* herceg nevével, *Eugenia* Maximilovnával együtt valódi jótékony nemtője a szegényeknek; ebben atyja, Péter oldenburgi herceg példáját követi. A hercegnő hajnaltól estig látogatja a nyomorult pinzelakásokat, mindenütt vigaszt és segélyt hagyva hátra az inségeseknél. *Konstantin* herceg még csak nem rég is az arany ifjúság példányképe, vezére volt s dalis alakja nem egy orosz szépségben fakasztott epedő sohajokat, míg végre Dadian georgiai herceg elvált feleségének, kit nevével, sikerült őt magának meghódítania. Mint tüzetli ember is szerencsés, különösen erdő-üzletekkel sikerült nemcsak helyrehozni, de lényegesen emelni is pillanatnyira megzavart anyagi viszonyait.

Ezek lesznek a nagy birodalom uralkodó családjának azon tagjai, a kik iránt a császár betegsége alkalmából a közfigyelem leginkább érdekelt, mert Oroszországban minden fenyegető forrongás daczára nagy a hagyományok ereje s irányadó az uralkodó család tekintélye.

APAI SZÓZAT.

Száll az idő az évek szárnyain —
S ti már ifjakká lesztek, fiaim,
Fa gyenge sarja lesz derék sudár,
Mely évről-évre izmosabban áll,
Ki intésimre mindig hűn figyeltek,
Halljátok ajkam leghőbb szótátát:
Mint őrszemű, sasrőptű honfillek,
Szeressétek ti fenn a hazát!

Hol hősi vértől ázott hantokon
Csodásan épült állammá a hon,
Melynek minden parányi porszeme
Sirokról száll fel és sirokra le,
S melyet mint otthont soha el nem hagynak,
Kiket egével egyszer betakart:
Oh, lássa mindig a leghűbb fiának
Saját fiait, népét — a magyart!

Hűségteket hirdesse majd a tett,
Önzetlen tisztán mindenek felett!
A pálya nyílt, — s fenséges méretét
Nem korlátozza a mérhetlen ég;
A pálmalombot annyi czél kínálja,
Oh anyni, mely föl, a magasba visz:
Nagy utjelzők: a kor egy-egy csodája,
Minőt teremtet már a magyar is.

S lesz kardotok, ha rá szükség leszen,
A napi fegyver bármi más legyen;
Megadta Isten, nemzet és király:
Polgár a hőssel egy, ha síkra száll;

A féltve őrzött haza oltalmánál
Ölelkezik az ó- és új-világ:
Pásztortűzeknél, munka s tudományánál
Örködnék im a hősök, daliák!

A századok küzdelme elpihent,
Nyugodt lehet apáink álma lent;
Mienk a honnak vérszentelt röge —
S az elmaradt cselekvés öröke:
Ragadnak már az új-kor nagy eszméi,
Melyekre oly sovárgva várt a hon;
Itt halni tudtak, — tudjatok ti élni:
Joggyenlőn, művelten, szabadon.

És tudjatok, miként a hős apák,
Kik éltüket a honnak áldozák, —
Utánatok bár szívem vérzik el, —
Meghalni is, ha érte halni kell!
A harczi kardok mindinkább pihennek
Az új korszak fényes útján,
De hősi sarjak gyávkák nem lehetnek,
Oh, nem köztöttek az én fiaim!

Ha zűg, háborg a kül- vagy belviszály
S fegyverre hí a koronás király:
Előre bátran! — én nem rettegtek,
Az ösök lelke s Isten veletek!
Elestek tán... dicő így érni véget!
Vagy ég kegyelme újra visszaad, —
S nyújt hős babérhoz polgár-dicsőséget:
A honnak élni, mely nagy és szabad!

S oh, a hazának békés napjain
Munkára fel, én édes fiaim!
És érezzétek, mit az ág bogán
Elzengedez a boldog csalóagny;
Mert honleányi kézből üdvözölnek
Az érdem legszebb babérszála...
S babért, babért tinektek, a jövőnek
Hős katonái, hű polgárai!

DOMÓTOR PÁL.

OTTHON.

Ákácosz ösvény a dűlőben,
Mentén kis kertővezte ház...
Tájáról oly rég elvetődtem,
Csak délibábként leng előttem
Mint örökös császár, örökös hívás:
Jer vissza, haza jer, bármirre jársz;

Egy őszülő, bús arcú férfi,
Egy megtört, könnyes szemű nő —
Ott egy a mástól egyre kérdi:
Fog-e még hozzánk visszatérni?
S az idegenből ha tán haza jő,
Vidám, szerencsés, boldog lesz-e ő?

Bekopogtatni szinte félek,
A csöndes kis ház kapuján...
Mosolyos álarcz, fődje meg, védj meg,
Ők laknak itt, kik értem éltek:
Két igaz ember vesztett harcz után,
Ne tudják, hogy már én is elbukám.

Hadd mondok el, sorsom milyen áldott;
Munkámért hir, jóllét a bér...
Hisz elhiszik a fényes álmod,
Mit lelkem rég káprázva látott...
Nem tudják, az ily káprázat mit ér
S hogy jó, ha van mindennapi kenyér.

Hisz nálunk még a régi minden,
Nyit még virág az ablakon...
Kigyúl a fény is szemeinkben;
Csak engem űz valami innen...
Öröm mezében járó fájdalom,
Szereped ah, nehéz, nehéz nagyon!

A tékozló fiú regéje
Keresztülborzong szívemen.
Vezeklenék is, de mi végre?...
Ki lelke üdvét elfecsélte,
Soha, sehol többé meg nem pihen,
És mindenütt örökre idegen.

TELEKES BÉLA.

A LÁNY SORSA.

Eletkép a mai társadalomból.

Irta Virter Ferencz. (Vége.)

II.

Az idő pedig múlt.

Wewrewss nagyságos úr egy délután azt hitte, le kell fordulnia székéről, annyira megijedt; és le is bukott volna, ha a haraggal vegyes meglepetés káromkodásban nem tör magának utat lelkéből.

— «Margit! hol vagy? — kiáltá azután; — Margit!»

Gytta úrhölgy pillanat alatt ott termelt.

Wewrewss úr szózatlanul nyitotta át leányának az ujságot: olvassa ő is.

A hölgy nem kevésbé volt meglepetve, de mégis azt jegyezte meg:

— «Tudtam én azt!»

— «Tudat? hát miért nem szóltál nekem erről? — No szépen vagyunk. Mi lesz most?»

— «Havasi Reich Guidó elvette Fáy Miklós ifjabbik leányát, Kornéliát.»

Vége a komédiának.

Az apa ingerülten járt-kelt szobájában s csakis akkor csillapodott, midőn leánya mosolyogva eléje állt.

— «Apa, van már más valaki.»

— «Ahá, kicsoda?»

— «Még most nem mondom meg; majd meglátod.»

— «Helyesen van, édes leányom; te okos leányka vagy s én megbízom benned.»

Ezzel megcsókolta az ihletteljes homlokot.

— «Ma este ott lesz a jogászbálon,» suttogá a leányka.

— «Nagyon jól van; csak láss hozzá.»

(Hogy miért nem emlitem Dénes Györgyöt, az csak azért van, mivel ők is elfeledték rég.)

Az egyik Fáy-nővér oda suttogott barátnőjének, egy feltűnően kaczér leánynak, valamit, a mire az hangosan felkaczagott.

— «Pompás!... igazán úgy van?»

— «Esküszöm. Különbön is»...

Valaki hirtelen felkérte tánczra és az érdekes mondat felben maradt.

Az a feltűnő hölgy mefisztói tekintettel kacagott magában, miközben Wewrewss Gytta nézegette, a ki boszúsan ült egy széken és legyezőjével tenyerét ütögette.

— «Nem tánczol. Nagyon jól van, kicsikém. Miért vagy oly felfuvalkodott,» suttogá magában.

A táncz hirtelen abban maradt. Nagy zaj keletkezett, az «ujra» kiáltások megrezentették a terem csillárjait, melyeknek fényárjában sziporkázó bontonok tündökölték a szabad kebleken. Vége-hossza nem volt a lármának, mig-nem újból megszólalt a hegedű s az általános tombolás, a lármás kacaj összecsapott.

Egy fiatal ember oda lépett Gytta elé és felkérte.

— «Nem! Nem tánczolok,» kiáltott a leány.

A fiatal ember gúnyosan fordult el.

— «Ugyan?»...

Wewrewss papa hirtelen ott termelt.

— «Az istenért, Margit!»

— «Gyerünk, apa!»

A leányka felpattant helyéről, aztán kivonszolta apját a teremből, elfordulva a sok gúnyos búcsúzóktól.

Az ajtóban Fáy Katinka termelt előtte.

— «Á... édes Gytta, ilyen korán? Beteg bizonyára...»

— «Ej!» (Gytta azt szerette volna mondani: takarodj!)

... Haza értek.

Margit letépte magáról ruháit; mindenen fennakadt, mikor a szobalány segítségére volt.

— «Milyen rosszkedvű ma a kisasszony! suttogá a rémült cseléd s elietett onnan.

Mikor a kisasszony lefeküdt ágyába, meg-eredtek a könnyei.

— «Megkeserült ő még ezt! — sziszegé halkan. — Egyszer sem kért fel, — a nyomorult! És az a szemtelen Fáy-lány!...»

Mikor felpillantott, egy gyengéd kezét érzett homlokán.

— «Ne sirj, lányom, — szólt az apa, — majd szerzek én neked vőlegényt! Többet fogunk mutatni! Tudod, a fény az vonzó; — s azt akarom, hogy gazdagnak tartsanak.»

— «Igen, jó atyám, — suttogá Gytta és megcsókoltá a jóságos kezeket.

III.

(Vörösök házbált adtak.)

Egyik fiatal ember karonfogta barátját s egy távolabb szobába vonta. Somordy volt.

— «Rágyujtunk?» kérde barátságát.

— «Oh igen; hozz szivarokat; hanem, markolj mélyebben a dobozba... Nekem van már; csak magadnak,» felelt a másik.

— «Nekem is!... hahaha...»

Somordy csakhamar visszatért.

A távoli szobából tánczoló zaja hallatszott hozzájuk, belevegnyűve a kacajokba s itt-ott felhangzó kurjantásba.

A két fiatal ember beledől egy-két karszékre.

— «Te, hallottad, hogy a Berta Rosittát a Guido magához vette?»

— «Hogyan? hiszen most nőül! — A Reich, ugy-e?»

— «Az... De te nem tudod, hogy az a nő-sülés csak tréfa volt... hahaha! csak boszantani akarták azzal Vörösöket.»

— «Úgy?»

A háziúr szava egész hozzájuk hallatszott.

— «Tánczolni, fiatalság! mikor én még a maguk korában voltam!...»

Somordy meglekte barátját.

— «Te, hallod!... eredj tánczolni!»

— «Oh, te naiv!» kacagott a másik.

Hanem aztán mégis visszatértek a tánczterembe: kötelesség!

Egy vendég-hölgy, a mint tourja tánczosával véget ért, félrevonul vele egy sarokba.

— «Ugyan Marci, álljon elém: meg akarom tűzni a ruhámat.»

A fiatal ember valamit sugott a fülébe.

— «Az ám!» kacag a leányka vissza; aztán halkan, de gúnyosan kérde: «Mondja, tetszik magának ez a Gytta?»

— «Tetszik?» — A fiatal ember egészen meglepődött.

— «El tudná venni?»

— «Én?»

— «Ugy-e? én sem állhatom ki, pedig jó barátnőm nekem (a legbizalmasabb hazugságokat mondjuk egymásnak); de hiszen: barátság!... A szülem akarják, mert valami érdek köti atyámat Wewrewss papához. Tudja, én őszintén mondom magának, kerülje ezt a házat, mert... mert... kiállhatatlan egy család! — No de most pá! megyek Gytta-nak gratulálni... Hanem aztán ne mondjon el semmit!»

A leányka elszaladt s a fiatal ember fölnevetett:

— «Libuska! azt hiszed tán, téged veszek el?»...

Eszeveszetten járták a csárdást s Margit ez egyszer felségesen mulatott. A házikisasszonyal tánczolni mindenik kötelessége lévén, természetesen fényesen kárpótolta magát a multkori blamagért. — Egy fiatal ember, névleg Deress István dr., volt figyelmének tárgya.

Minden léptére ügyelt; arra, hogy kivel tánczol s mennyit? — s jaj volt annak a barátnőnek, a ki csak két percczel is tovább tartotta maga mellett őt, mint a mennyit az udvariasság megkíván.

De kísérjük mi is figyelemmel a fiatal embert.

Ha a lelkébe látunk: észre vesszük, hogy unatkozik és boszankodik, a miért ez az ostoba házbál (hova a kötelesség kényszeríté) egy búcsúbankettjétől visszatartá.

Leginkább az ablaknál állott, az éjjel életét nézve, az itt-ott feltűnő embereket az utcán, kik ki akarják ordítani a lelküket az éjbe. A fiatal ember sokszor volt kénytelen ásitását elfojtani, és szeretett volna már szólni innen, ha tehetné.

Néha azonban oda ment Gytta-hoz és kötelességszerűen bókolt előtte.

— «Miért oly szokatlan jókedvű ma, Gytta?»

— «Valaki van itt, a ki roppant érdekel» — szól, mélyen a fiatal ember szemébe nézve, a lány.

— «Úgy? ez hát a jelentősége a piros szegfűnek is?»

— «Lehet. — De mondja, miért oly rossz-kedvű maga?»

— «Én, — rossz-kedvű?»

— «És sápadt!... igen, igen: sápadt!»

A fiatal ember elnevette magát, aztán tréfából azt mondá:

— «Valami bánt... lehet, hogy maga.»

A lány mélyen elpirult, aztán, hogy zavarát palástolja, valami teendője után sietett.

... Lassan hajnalodni kezdett. A virradat fénye bevilágított az ablakokon, a vérben fürdő aranyos napfény. A fiatal emberek nagy része be volt már csipve s a tánczteremben is rágyújtottak. A háziúr volt kénytelen közbe lépni.

A szomszéd szobában egy receszenés vonta magára a közfigyelmet: két fiatalember, czivódás közben, leültött egy majolika vázát, mely ezer darabra tört.

— «Nem tesz semmit, — mosolygott Vörös úr; — nem tesz semmit!»

A két dulakodó magához tért; mámoros agyokban világosodni kezdett a dolog, aztán a szivartárczát, melyet az egyik el akart csenni, de a másik is igényt tartott rá, és a miből a czivódás keletkezett, — visszatették a helyére és kisompolyogtak.

A termek egyre ritkulni kezdtek. A csillárok fénye egészen elhomályosult a hajnali világosságban, s néhány józanabb vendég magával vitte azokat, a kik még ott akartak borozni reggelig.

A házbál azonban fényesen sikerült! Leszámitva egy-két apróbb kárt, — mint például a letépett függönyt a dohányzóban, a rummal leöntött smyrna-szőnyeget, a kétszáz elfogyott szivart, meg temérdek eltűnt csecebecsét az asztalokról; aztán a többi; — sikerült minden: beszélni fognak róla az ismerősök.

... Margit nem tudott elaludni. Atyjával való beszélgetése elfeledteté vele álmát és a fáradtságot.

Az apa jelentős mosollyal hajolt leányához:

— «Nos?»

— «Megvan!» suttogá a hölgy.

— «Megsüpted? ez derék!» — adta beleegyezését Wewrewss papa. — «Nyilatkozott már?» kérde azután.

— «Még nem. De oly feltűnő volt, hogy mindenki engem nézett... Csak láttad volna a Szerémi-lányok irigy pillantását, — Pista mindig mellettem volt.»

— «Pista? ejha! már ennyire vagytok?» — mondá jókedvű szemrehányással a jó apa.

— «Ennyire»; szégyenlősködött a hajdon; aztán hirtelen a feleségétet rafinériával folytatá: «Egészen oda volt a szegény. Areza sápadtabb a rendnél, szava ritkább, s folyton nézegetett, el-elgondolkozva, minden ránczon valami újat találva, a mi felől kérdezősködni kell... Igaz, a szegfű! majd elfeledtem.»

— «Nos?»

— «A piros szegfű szemet szúrt neki. Gytta

Csodálatos, hogy a vakszerencse szerzi a legtöbb embernek babérjait!

Miután a témát meglehetősen kimerítették, Wewrewss papa megfogalmazta agyában az ítéletet, helyesebben: utasítást, — a következőkben adva kifejezést gondolatainak:

— «És most, miután bizonyos vagy abban, hogy szeret, azon kell lenned, hogy hideg és visszatartó modorral kétségbeejtsd, — de úgy, hogy

gény lány egyedül szívta be a márciusi ibolya illatát.

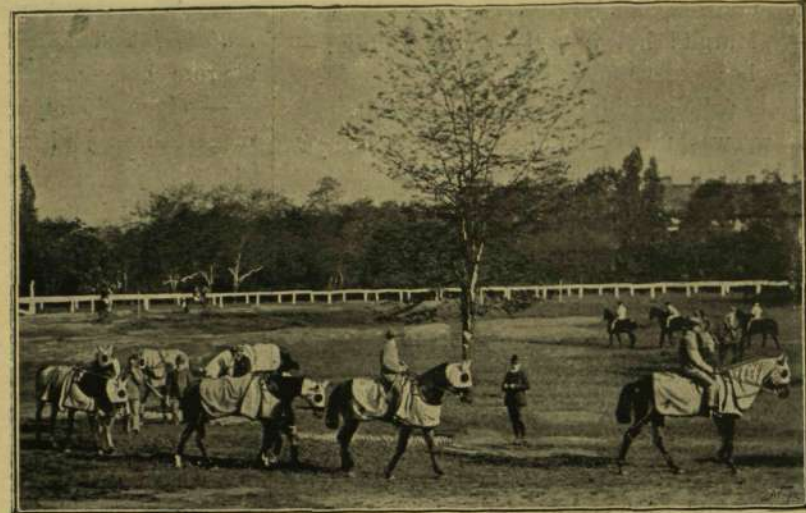
Meddig húzzam még a mesét?

Mikor tavaly újra találkoztam a kedves leánnyal, Somordy karján pillantam meg. Meglepett arcomra azt a választ nyertem, hogy ők már két hónap óta házasságban.

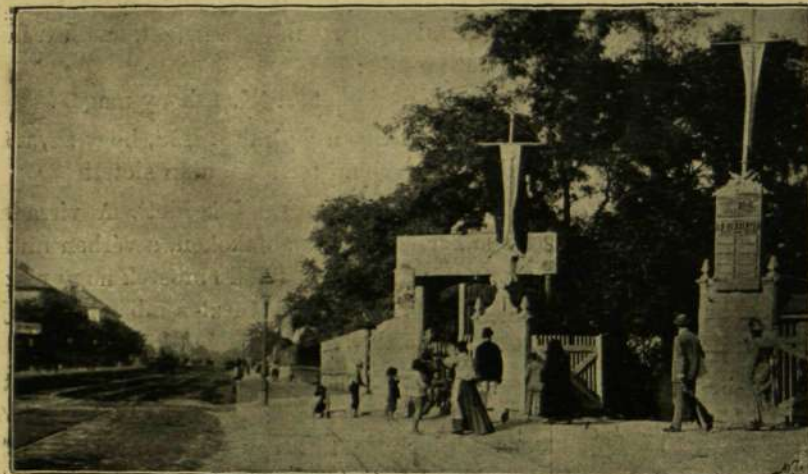
— «Úgy? — no hát az ég megáldja őket s éljenek sokáig!»

A NAGY TRIBÜN ÉPÜLETE.

REGGELI GALOPPOK.

A VERSENYTÉR BEJÁRATA A CSÖMÖRI-ÚT FELŐL.

A BOOKMAKEREK A VERSENY ELŐTT.

A NAGY TRIBÜN ELŐRÉSZE A KIRÁLYI PÁHOLYAL.

NÉZŐK CSOPORTJA.

(Az előtérben gr. Tisza Lajos és b. Radvánszky Géza).

KÉPEK A LÓVERSENYRŐL.

Dr. Vajna Vilmos, Paur Géza és Erdélyi M. pillanatnyi fényképei után.

nagysám piros szegfűvel? » kérdé jelentősen, — én meg egész hidegen viszonzám: igen, jól áll a sápadt arcához.

Sok-sok apróságot közölt még atyjával, stíliázva, kissé megváltoztatva eredeti alakjokat, hogy inkább tessenek az apának.

A többi vendégek szóba sem kerültek; akár csak ott sem lettek volna. Még Somordyról is megelégedett, pedig az ugyancsak hetvenkedett, — a mi különben egyik újabb szokása, mióta ama nagy port felvert párba által oly híressé és ünneplétté lett a társaságokban...

egy-egy szó vagy tekintet által ismét felbátorodék a küzdelemre. Mert küzdenie kell! A mely férfi nem küzd, az nem törekszik; a mit könnyen szerez az ember, annak értéket nem tulajdonít. E szerint tartsd magad; érted?»

Wewrewss papa azután megcsókolta leánya homlokát és lefeküdt, — nyugodtan, mint egy büszke hadvezér, a ki a csata előtti napon is aludni tud.

Gytta úrhölgy híven teljesíté a programmszerű kötelességét; de — ismét csodálatos — sok embernek épen az nem sikerül, a mit finoman kigondolt és tervelt. A hó elolvadt s a sze-

NEW-YORKBÓL SONORÁBA.

Ira Bret Harte.

Angolból fordította S. V.

A kaliforniai aranykereső és városépítő ház csillapultával Sonorába indultam szerencsét próbálni. Mint az ó-kor görög bölcse, egész vagyonomat magammal hordva, két inget és egy kopott kabátot kétes külsejű utitársakba nyomtam. Házigazdától, kinek számtalan házér-negyedekkel tartoztam, nem búcsúztam ugyan el, de örök emlékül a derek férfiú hatlövétű forgópisztolyát zsebre raktam, nehogy még nálam is szegényebb és az enyém s tiédől különös fo-

galmakkal bíró egyéniségek utközben amúgy rövidesen el találjanak velem banni.

New-Yorkból naponként 10—20 személyszállító gőzös indul Sonora felé, melyeken azonban azt a furcsa szokást követik, hogy az utasoktól jegyeket követelnek. Erzséyem tartalma mindössze 10, mondó tíz cent lévén, a most említett jegyváltási pénzügyi miveletet egyelőre keresz-tül nem vihettam, miért is azon kellett lennem, hogy a hajójegyeket kutató ostoba yankee eszén túljarjak.

gőzös oldalára felragasztott óriás hirdetémenyék szerint a «Washington» déli 12 órákor indul Sonora, stb. helyek felé. Elsőrangú étkezés; francia konyha, kitűnő borok, fűdők, zongora, olvasó-terem, villamos világítás, orvos és lelkész a földézetben, stb. Az árakra nézve pedig azt a felvilágosítást nyertem, hogy egy elsőrendű kabin ára Sonoráig teljes ellátással u. m. kétféle reggeli, ebéd és vacsora — italok nélkül «csak» 50 dollár. Elkülönített lakosztályok iránt bővebb felvilágosítás nyerhető a hajó stewardjánál. Mind-

műtétről végképen lemondtam. Tíz percz múlva már a «Washington»-nak fejedelmi fényvel be-rendezett reggeliző termében, ülve egy hideg fá-czán pástétom elemzésével foglalkoztam.

A borok, — különösen a valódi «Veuve Clicquot»-féle pezsgő — teljes elismerésemet nyerték ki, nem csekélyebb dícséretet érdemelt a kitűnő cognac kíséretében felszolgált mokka és az «Upmann primadones» szivarok. Megvallom, hogy ennél finomabb lunchot még soha sem ettem végig. Ép egy pohár smaragdöld char-

A BOOKMAKEREK A VERSENY ALATT.

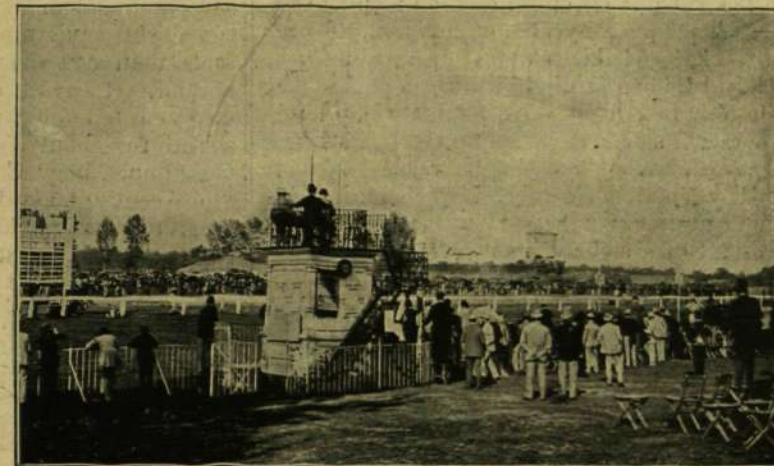

HÖLGYEK CSOPORTJA A NAGY TRIBÜN ELŐTT.

NÉZŐK CSOPORTJA A NAGY TRIBÜN ELŐTT.

(Az előtérben Riza bej, Horváth Gyula és Türr tábornok).

A BÍRÓI PÁHOLY.

A BÍRÓI PÁHOLY.

A NAGY TOTALIZÁTOR ÉPÜLETE.

KÉPEK A LÓVERSENYRŐL. — Dr. Vajna Vilmos, Paur Géza és Erdélyi M. pillanatnyi fényképei után.

Ez alkalommal bátor vagyok fölemlíteni, hogy bölcsőmet annak idején a zöld sziget valamely vályogos kunyhójában ringatták. Ezt anyámtól hallottam ugyan, de miután tudommal a házban csak egy bölcső, kivülem pedig még tizenegy csemete diszlett, alig hiszem, hogy a nevezett fekhely javamra szolgált volna, sőt úgy rémlik előttem, mintha zsenge ifjuságom napjait az időközben tinóvá lett borjú vályujában töltöttem volna.

En tehát, mint telivér irlandi, arra éreztem magamat feljogosítva, hogy még a legkörmönfontabb amerikai szédelőg eszén is túljarjak. A kikötőben horgonyozó, de azért indulásra készen álló gőzösök közt a «Washington» nevű 4000 lóerjű hajót szemeltem ki magamnak. A

ezekből észszerűleg azt következtethettem, hogy az ember 50 dollár lefizetése mellett, Sonoráig úri módon utazik. Ámde a zsebemben lévő tíz centhez még 49 dollár és 90 cent kellett volna. E pillanatban egy kihízott floridai ültetvényes döcögött el mellettem, kinek óralánczát — az óra nélkül — szakértő szemekkel legalább is két-száz dollárra becsültem.

Rendkívüli ügyességem segítségével a lánczot órástól együtt a mozgó hűstömeg mellényéből egy pillanat alatt kihuzhattam volna, de miután arról is volt tudomásom, hogy mai napság még az ékszerészek kirakataiban fénylő arany is csak hitvány réz lehet, miután továbbá eszembe jutott, hogy újabb időben a new-yorki detektívek igen éles látással vannak megáldva, a tervezett

treuse-el voltam elfoglalva, midőn egy uri ember jelent meg az étteremben. Sárga gombos kék kabátja után ítélve, legott tengerésznek ismertem fel, de azt hamarjában nem bírtam megérteni mily czélból viseli a derekára fűzött bőr táskát!

Ámde nem csekély ámulatomra a kék kabátos egyén a termen végig járva az utasok jegyeit szedte össze, melyeket aztán egyenként ama fekete bőr táskába dugdosott.

— «Csak hidegvér Pax! — gondoltam magamban — csak hidegvér! különben pórul jársz!»

— «Pincér! még egy pohár chartreuse-t! — mondam nyugodt hangon a fekete frakkos,

fehér mellényes négerhez fordulva, ki székem mögött ácsorgott.

A jövő perczben a kék kabátos egyéniség udvarias bókkal hozzám lépett:

— «Szabad a jegyet kérnem?»

— «Miféle jegyet?» kérdém, szivaromat a mellettem álló ezüst gyertyatartó karimájára letéve, — «ön nagyon rossz emlékező tehetséggel van megáldva Sir, különben nem kérné a jegyet másodszor. Alig hogy a hajóra léptem, jegyemet önnek, igenis önnek, adtam át. Tehát nem elég, hogy önök ötven dollárt kívánnak a rövid utért és meglehetősen egyszerű ellátásért, tán még azt is megtennék, hogy a pénzt kétszer veszik meg embertől! — Ez nem járja, ez ellen határozottan tiltakozom s egyúttal a panaszkönyvet kérem, hogy az efféle hallatlan zsarolásnak elejét véssem.»

— «De uram, ön téved...»

— «Tévedésről szó sincsen, — kezdé most egy, az asztal végén ülő egyéniség, — én szemtanúja voltam annak, midőn a gentleman önnek a jegyét átadta.»

E pillanatban úgy éreztem magamat mintha a new-yorki kereskedelmi bank milliós zseben lennének.

— «A panaszkönyvet, a panaszkönyvet, — ordítám most, szélköröl felugorva — te pedig, fekete állat, indulj rögtön a kapitány után — mondám a néger pinczerhez fordulva. Hiszen valóságos rablófészekbe jutottunk!»

— «Hurrah! hurrah! háromszoros hurrah a botrány felfedezésének» hangzott fel most a terem minden sarkából.

A kék kabátos egyén teljesen elnémult.

— «A panaszkönyvet, a panaszkönyvet, te ocsmány békafogó!» kiálták most újra a vendégek, kik közül többen színgig telt pezsgős poharakkal felém dőltek, hogy velem, mint a nap hősevel kecoczintsanak.

Az általános éljenzés és poharazás közben a kapitány lépett a terembe. Megjelenése a társaságra ugyanazt a hatást tette, mint mikor a felbőszült bika elé vele posztolt tartanak.

— «Ki vele, ki vele, a tengerbe a családokkal!» ordíták a vendégek.

— «Uram és hölgyeim! — kezdém a zaj csillapításával — mint a szabad haza szabad polgárai, első sorban a polgári erények fejlődésére kell iparkodnunk. A szédelgés és család ellen csak úgy védhetjük meg magunkat, ha közös erővel, közös akarattal ama százfajú hydra kiirtására szövetkezünk, mely a társadalom jóllétét tönkre tenni készül. A mi itt a «Washington» fődélzetén történt, az csak parányi része annak, mit a nép vérszopói elkövetnek. De uraim és hölgyeim, engedjék meg, hogy önöket a felindulás káros következményeire figyelmeztessem, melyek különösen evés után veszélyesek is lehetnek. En részemről az ügyet itt a «Washington» fődélzetén befejeztem tekintem, mihelyt a panaszt annak rendje és módja szerint a panaszkönyvbe beiktattam. További kártérítési igényeim pedig, becsültemnek ily galád módon történt megtámadása miatt, rögtön érvényesíteném, mihelyt Sonorából New-Yorkba visszatérek.»

— «Ugy van, helyes, nagyon helyes!» hangzott fel minden oldalról.

A kapitány jónak látta magát az ingerült társaság légköréből kivonni, míg a kék kabátos egyéniség a vaskos panaszkönyvet az asztalra letéve, szintén elpárolgott. A hölgyek távoztával egy san-franciskói dúsgazdag kereskedő indítványára az egész társaság abban állapodott meg, hogy tiszteletre magyarságunk estélyt rendez, mely aztán csakugyan világos kiviláradtig el is tartott. Miután hálófülkéből mámoros fővel a fürdőbe jutottam volna, a kék kabátos egyéniség tisztelt meg látogatásával.

— «Uram, — kezdé az érdemes férfiú — ön úgy látszik kereskedő vagy üzletember...»

— «Mi köze hozzá?» vetém közbe komoly hangon.

— «Közöm nincsen hozzá, de azt hiszem, hogy nem tévedtem. Rövid fogok lenni. Mondja meg, mit fizessen önnek, ha panaszát a könyvbe be nem írja?»

— «A panaszt okvetlenül beírom.»

— «Ezer dollárt uram, ha nem írja.»

— «Egy szót sem, mert különben...»

— «Mondjunk két ezret, négyet, hatot...»

— «És miért érne önnek hallgatásom ily sokat?»

— «Nekem ugyan nem, de a társulatnak, melynek tagja vagyok. A kárt én viselem.»

— «Tehát ön nekem nyolcezer...»

— «Hatot mondtam.»

— «Ön nekem kilencezer dollárt fizet, én a panaszt beírom, utóbb pedig a panaszkönyv el-tűnik...»

Tíz percz múlva a kék kabátos egyéniség tárczá-jából kilencezer dollár az én tárczámba ment át.

— «Pax, — gondoltam magamban, midőn a fehér márványból faragott fűrdőkádban ülve szivarozgattam, — te még sem vagy a legutolsó ember, és még sokra fogod vinni, ha...»

Ekkor eszembe jutott Bonifác bátyám esete, kit az esküdték elvég udvariati módon azért bellebtezték, hogy elszándozta egy ocsmány fegy-házba, mivel a szegény fű gazdájának nevét egy váltónak hátsó lapjára írta. Fel is tettem ma-gamban, hogy a könnyen szerzett pénzzel be-csületes életmódot fogok folytatni. De hogyan is mondják? Ember tervez, isten végez...

Mielőtt a «Washington» Sonorába ért volna, nem mulasztottam el azon gentleman társasá-gát felkeresni, ki arról tanuskodott, hogy jegye-met a kék kabátos egyénnek átadtam, a mi pe-dig tudtommal azon egyszerű okból nem tör-ténhetett meg, mivel jegyem csakugyan nem volt.

A nélkül, hogy az ismeretlen pártfogó ember-barát indokait kutattam volna, hálámot a lehető legkésebb szavakkal fejeztem ki. Végre néhány pohár pezsgőt költöttünk el együtt és a hajó ki-kötéséig szoros barátságba keveredtünk.

Sonorában, hol új barátom egy ottani bank-nál sürgős lezárolásokkal foglalkozott, ugyan-azon szállodában laktunk, de esténként rendez-ten együtt mulattunk. Egy vígan eltöltött éj-szaka után arra virradtam, hogy Cox barátom bördőnjével együtt eltűnt. Ez magában véve még nem lett volna valami nagy baj, de annál sokkal rosszabb esett azon szomorú tényét ta-pasztalnom, hogy Cox ur egyúttal pénzemet az utolsó centig magával vitte, a nélkül, hogy jókora összegre rugó számlánkat kifizette volna. A gaz-ember még forgópisztolyomat is elemelte és csu-pán egy kis levelet hagyott hátra számomra a kapusnál, mely ekkép szólt:

— «Ön úgy látszik, még a kezdők sorába való és tandíjt nem fizetett. Legyen ezentúl óvato-sabb, főleg pedig tárczáját — ha pénz van benne — ne hvertesse az asztalra.»

A CZÁR BETEGSÉGE.

Szentpétervári levelekből.

III. Sándor császár betegségét nem a testi erő fo-gyatozása, nem a szellemi erő túlságos megfe-szítése, hanem az a folytonos idegesség idézte elő, mely őt atyjának gyászos kimulta óta szaka-datlanul gyötöri.

A nihilisták által megölt II. Sándor császár utolsó szavai: «Mentsétek meg fiamat!» — ar-ról tanuskodnak, hogy a halálalá virvódó hatal-mas uralkodó keblében az apai szív hangja szó-lalt meg utólag. A szomorú esemény után so-kan azt hitték, hogy a trónörökös atyja megkez-dett művét és többször kijelentett akaratát végre fogja hajtani; de ugyanaz az udvari párt, mely annak idején II. Sándor korszerű intézkedéseit részint meghiusította, részint pedig késleltette, a fiatal uralkodó hangulatát arra használta föl, hogy a régen várt és ohajtott reformok helyett még sokkal szigorúbb és kegyetlenebb intézke-déseket léptessen életbe. A boszúállás nem-csak a császár kézrekerült gyilkosait, hanem mind-azokat érte, kik az irányadó körök nézeteivel egyet nem értettek.

Az ily módon bekövetkezett aknarez fo-lytat, mely a haladás és a régi rendszert hatalmas hívei közt vitatott, az ifjú uralkodó sem a köz-vetítés, sem pedig a tiltakozás hangján nem be-szélhetett.

A mint Jurjevicszkaja Katalin hercegnő, II. Sán-dor császár morganatikus neje, emlékirataiban mondja: III. Sándor egy árbócezeit és vitorláit vesztett hajóhoz hasonlít, melyet a tenger hullá-mai ide-oda hajigálnak. Teljesen feldúlt lelki

nyugalmát még családbeli viszályok is fokozták. Mig a dán uralkodóház tagjai folyton a berlini udvar ellen izgattak s a czárt minden módon a boszúállás útjára akarták terelni, addig a wa-lesi herceg által bátorított fejedelmi hölgyek a béke és engesztelés pártfogására keltek. Üdvös működésük azonban ép az ellenkező hatást idézte elő, a mennyiben az a nélkül is ingerlé-keny és ideges császár részben nyílt, részben tit-kos ellenségeket látott bennük. — «Ha mindenki vesztetre tör, — kiáltá egy alkalommal a császár, — akkor én is szegény atyám sorsára fogok jutni.»

Habár kétséget nem szenved, hogy az 1888-iki diplomáciai nehézségeket, melyek a világkétét fenyegették, csakis III. Sándor császárnak engedé-kenységgel párosult hidegvére hárította el, épp oly bizonyos az is, hogy azóta az uralkodó lelki állapota folyton rosszabbodott. A nyugalmat, melyet családja körében keresett, apró sürölődások zavarták meg. A legnagyobb megrázkódtatást azonban a trónörökös ellen Japánban elkövetett merénylet okozta. Ugyanis III. Sándor császár a trónörökösnek tervbe vett nagy utazását folyton ellenozta és csak akkor adta beleegyezését, mi-ikor az orvosok a különben beteges nagyherceg felgyógyulásának reményességét ezen utazáshoz kötötték.

A távirati tudósítások, melyeket a trónörökös atyja kívánatára naponta kétszer, sőt háromszor is küldött, rendkívül izgatták és kimerítették a császár idegeit.

Az orvos tanácsára a trónörökös éjjel érke-zett sürgőnyei csakis reggel adták át a császár-nak. Egy alkalommal a téli palotában működő távirat-tisztek egyike elfelejtette a sürgöny ke-ltészését kijavítani és a császár észrevette, hogy az már éjjeli 11 órákor megérkezett s neki mégis csak reggeli 7 órákor szolgáltatatták be. E miatti dühében előbb mindent összetört, a mi keze ügyébe került, utóbb pedig oly görcsöket kapott, hogy az orvosok a legrosszabb eshetőségtől tar-tottak. A sürgönyök kézhezadását tehát nem le-hetett többé késleltetni. Mikor aztán a merén-ylet hírl adó sürgöny szintén éjfélokra érkezett Gatsinába: a szolgálatot tevő első főhadsegéd a császárt kérte fel, hogy a szomorú hírt a császár közölje.

Mint tudjuk, a trónörökös útját nem folytathatta tovább, habár az erre való engedélyt aty-jától több ízben kérte. Mindazon személyek, a kik a trónörökös kíséretében Japánból visszaér-keztek, az udvartól örök időre kitiltattak. Leg-rosszabbul járt azonban a Japánban állomásozó orosz követi katonai meghatalmazott, ki a trónörökös ellen elkövetett merénylet ideje alatt véletlenül beteg volt. Mint az udvari párt bün-bakja, börtönbe került s szabadságát, esetleg életét csak külföldre való szökése által men-tette meg.

A császár idegrendszerének ily módon évek óta tartó zaklatása, végre egészen megtörte az egész-ségét és az óriási természetű fejedelmet valószínű-leg ugyanazon bajban fog elveszni, mely annak idején nagatyját, Miklós czárt megölte. A császár rosszullétét nagyon fokozza második fiának, György nagyhercegnek a betegsége, a ki tudó-sorvadásban szenved.

Ellenben az nem való, mintha a legújabb iz-galmakat a trónörökösnek tervezett házassága, vagy állítólagos szerelmi kalandjai idézték volna elő. A császár gyermekei császári atyjok lelki ál-lapotát szem előtt tartva, mindent gondosan kerülnek, a mi házi sürölődásokra okot szolgál-tatna. Ezeket csak a beteg császár hangulata okozza, a nélkül azonban, hogy a család bármely tagja ellenvetéssel növelné a bajt.

A Szipériában kitört cholera miatt a Szmo-lensk vidékén tervezett nagy hadgyakorlatokat meg kellett szüntetni, habár az e célra össze-vont 350,000 katona már a helyszínre jutott volt.

Az ellenparancs kieszközlése csak nehezen si-került és a beteg czárt az is teljesen kihatározta so-d-rából, mert azt hitte, hogy titkos ellenségei aka-dályozták meg a hadgyakorlatok végrehajtását.

MASCAGNI A MAGYAR ZENÉRŐL.

«Bendkívül örülök, hogy magyar emberrel ismerkedhettem meg; alig várom, hogy szer-kezését is megismerhessem.» — e szavakkal fogadta a «Cavalleria Rusticana» szerzője e sorok íróját.

Nem állhatom meg, hogy mielőtt a mester érdekes és ránk nézve különösen hízogó meg-jegyzéseit közölném, őt magát is közelebbről be-ne mutassam a «Vasárnapi Ujság» olvasóinak.

Mascagni jól megtermett férfi, széles vállak-kal és feltűnően karcsú derékkal. Megnyerő, főhéher arca egyike a legszebb férfi arcoknak. Mig vonásaiban nőies lágyaság, addig nagy sötét-kék szemében férfias erőtelenség tükröződik. Azt beszéli róla, hogy míg nem volt ország-világ előtt oly ismeretes, a római aláarcos bálokon nem egyszer elnyerte a női szépség-verseny első díját. De azért a férfiaságban sem áll hátrább senkinél. Pínivel, Olaszország legelső vívómesterével szokta gyakorlatképp összemérni kardját, s azt állítja, hogy méltó ellenfelei egymásnak, s hirtelen, hogy mindketten résztvesznek a ber-lini vívóversenyekben. Vajon ott is első díjat nyer-e, mint Sonsoignóval Milanóban, vagy a római szépség-versenyeken? A mennyire becé-zett kedvence most a sorsnak, ez is nagyon könnyen megeshetik.

— «Ismétlem, — folytatta Mascagni, — mint egy gyermek, úgy örülök, hogy nem sokára ott lehetek az én szeretett magyarjaim között, bölcsőjénél annak a sok édes melodiónak, melyet úgy hívunk, hogy magyar zene. Már gyermek-koromban sokat dúdolgattam az önk dalait, melyek valóságos zenei gyöngyök. Már kész is vagyok a teremmel. Most dolgozom a «Raetiff» utolsó jelenésén. Ezen legújabb operám, mint talán tudni fogja, először Ber-linben kerül bemutatásra. Önnél Bécsbe megyek egy-két napra s aztán sietek Budapestre, mely-nek szépségéről annyit, de annyit sok szípet hal-lottam barátaitól. Ott meghallgatnám egy darab-ban előadását, azt, a melyiket sokat dicsértek előttem s aztán egy körutat tennék az ország-ban, kutatni, gyűjteni az önk dalait, melyeket az invenzioi dolgában a legeredetibb ősrégi melódiáknak tartok s ezt olasz létemre merem állítani. Higgye meg kérem, nem szeretnék engemet annyira a magyarok, mint a mennyire én szeretem őket, s első sorban zenejüket. Ünnepe nekem, ha egy magyarral ismerkedhetem meg, de még nagyobb az örömem, ha egy újabb magyar nótához juthatok.»

A livornói Giappone szállóház éttermében történetbeszélgetésünkkel jelen levő vendégek nagy figyelemmel hallgatták a maestrót, a kit — szinte föllesleges mondanom is — bálványoznak egész Olaszországban. Beszédét alig mertem koronként megszakítani, legföllebb, ha ő kérde-zett valamit. Ez mindig volt valami kérdése s megjegyzése hazánkra és zenénk vonatkozó-lag; hogy pártolják-e nálunk a zenét, főleg az operát, adják-e sokat az ő darabjait? az ország-nak mely vidékén találhatni a legeredetibb magyar zenét? stb. Társalgás közben kurta száru kis angol pipáját, melytől soha sem tud meg-válni, egyik kezében tartja, a másikkal borot-vált arcán vagy dús hajzatán simit egyet-egyet s úgy beszél, oly meglepő folyékonyasá-gal, mintha született szónok volna. De ha sem megjelenése, sem neve nem volna is rendkívüli, már társadalmi modorával is megnyerne az embert első látásra és lebilincselné a figyelmet. Szóval ritka ember, már személyes tulajdonainál fogva is.

Nem hagyhatom megjegyzés nélkül némely irigységnek azt a híresztelést, hogy Mascagni java vagyonát eljártsa Monte-Carlóban, s hogy kiesapongó életet él, stb. Hát ez egyszerűen csúf rágalom. Mert Mascagni, bár van benne abból, a mit a német «burschikos»-nak nevez, a képzelhető legjobb apa és mint a férj. Csak úgy szíven hordja családja sorsát most, mikor már-már nábob, mint évekkal ezelőtt, mikor egy szük padlásszobácskában nyomorgott hét gyermek-vel. Szereti ugyan a kedélyes társaságot, de épen nem pazarló. Erre mutat, hogy bár legtöbb

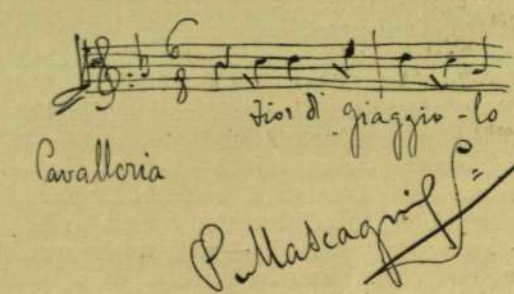
MASCAGNI.

dolga Milanóban van, mégis állandóan Livor-nóban lakik, ebben a szerény, olcsó városban, hol a Via Vittorio Emanuele-n vett magának egy kis házacskát.

A milyen kedves volt a találkozásakor, olyan szeretetreméltó volt a búcsúzásakor. Emlékeül egy saját aláírású arczképével ajándékozott meg. Ez aláírás hasonmása a «Vasárnapi Ujság» jelen számában látható.

Mascagni élete, pályája meglepőleg fordula-tos. Még egy-két évvel ezelőtt nyomorgó zene-tanító volt, ki egy szük szobácskában húzta meg magát — saját szavaikként «éhezve-fázva s mindenkitől elhagyatva» — s most ünnepe-lt mester az egész világ előtt. Vajon meddig fog tartani ez a vakító ragyogás? Mikor huny le ennek a nagy csillagnak a fénye?...

LÁNG MENYHÉRT.

MAGYAROK AMERIKÁBAN.

Azon európaiak között, a kik az Egyesült-Államokba bevándoroltak, alig van oly nemzet-beli, ki kevésbé iparkodik az új földhöz és annak népéhez alkalmazkodni, annak nyelvét kellőleg magáévá tenni, az ottani szokásokhoz és erkölcsökhöz alkalmazkodni, mint a magyar.

A magyar csak magyar marad, akár hová veti is a sors. Szülőhazáját nem tudja elfelejteni, sőt annál inkább ragaszkodik hozzá, men-nél tovább tartózkodik idegen földön. Elhagyott hazájának sorsa iránt a lehető legélelmebben érdeklődik; a magyar virtust fény- és árny-oldalaival együtt nem hagyja el soha. «Mindennél jó, de legjobb otthon», — ez a magyar ember itélete, ha kérdezik, miképp érzi magát az új hazában. Ott szeret letelepedni, a hol honfi-társakat talál, s csak azoknak társaságában érzi jól magát. Így van aztán, hogy az Egyesült-Államokban élő 800,000 magyar nem elszórtan lakik, hanem jobbra nagy csoportokká tömör-ülve, a népesebb városokban. New-Yorkban magában 200 ezren vannak és külön városrészt maguknak laknak. Főutcájukat, a Houston-street-et «gulyás-avenue»-nek keresztelte el a nép.

Ridge, Pitt, Grand, Norfolk, Suffolk-street, Avenue A, B, C, nevű utcáikban alig hallani más nyelvet mint magyart. Van ott akárhány magyar kávéház, melyekben a nemes kalábrász-játék divik, s a hol fekete kávé mellett virginia s egyéb hazai fajú szivarokat kapni, csak úgy, mint Magyarországon. A sörösarnokokban más sört hiába kér az ember, mint kőbányait, a borméréseket tokjai, szomorodni és sashegyi nevű borokat tesznek a vendég elébe. A ven-

déglőben és étkezőhelyiségekben pedig majd-nem kizárólag csak paprikás, gulyás, túrós csusza, káposztásrétes s más hazai konyhai különlegességek kaphatók.

Hazánkiai itt egymás társaságában élnek és alig-alig mennek ki utcáikból, mintha csak otthon volnának a régi jó falucskában. Az országot, melyben élnek, a népet, melynek körébe magukat befészkeltek, annak viszonyait, hajlamait, mozgalmait csak hallomás után vagy a hírlapokból ismerik. Vannak saját színházai, kaszinói, és egyéb mulatóhelyei, melyekben tőlől metszett, magyarizáló ünnepségeket, toro-kat rendeznek. Parádék is vannak olykor-olykor, midőn a férfiak bandériumokat szervezve, csikós, huszár, pandúr vagy mágnesi öltözetekben, ló-háton száguldanak végig a főbb utcákon, mien-len bogárszemű takaros leánykák paraszt vagy úri ruhába, vagy istennőkként, tündéreknek öltözve, vagy pedig a magyarok történetéből vett női alakokat ábrázolva, látványos kocsi-kon festői szép csoportokban haladnak tovább. Vannak nemzeti egyesületek, melyek hőseink, nagy államférfiaink, vagy költőink nevével viselik. Kossuth-, Eötvös-, Bathány-, Petőfi-egyesü-lek tucatszámra vannak.

New-York után a legnagyobb magyar telep Clevelandban, Ohio államban van.

Ott van 15—20,000 magyar, kik közül vagy ezren kereskedelemmel foglalkoznak, míg a többiek mint munkások keresik kenyerüket. Clevelandban, a gyönyörű Erie-tó partján élő honfitársaink nagy becsüléssel részesülnek. Itt még jobban tisztelik őket, mint egyebütt. Van két igen szép gyülekező helyük, a «Hungaria-csarnok», mely 100,000 dollárnál többbe került és a «Magyar ház». Mindkettőben gyűléseket tartanak a különböző rendbeli egyesületek, s ugyanott szokták rendezni mulatságaikat is.

Vannak továbbá Clevelandban Bathány Lajosról, Szent-Istvánról, Szent-Lászlóról, Szent-Imréről, Zrínyi Miklósról, Deák Ferenczről nevezett egyesületek; van ifjúsági egyesület, van dalárda és műkedvelő társulat. A legrégibb clevelandi egyesület a «Hungarian aid society» (magyar segély-egylet), mely ez évi decz. 27-én fogja harmincz éves fennállásának jubileumát megülni, mikorra nagy ünnepségek vannak tervben.

A clevelandi magyarok közül igen sokan az abaji-tornamegyei Mecczenzfő községből kerültek oda. Ezen hajdan 6000 lelket számlált község lakosságának majdnem fele része ide vándorolt ki. Csaknem valamennyi mecczenzfői eredetű férfi munkás Kurtz Tivadar varrógép-faalkat-részek-gyárában dolgozik. A gyártulajdonos maga is mecczenzfői ember, ki 18 évvel ezelőtt mint teljesen szegény ember került Clevelandba s ott szorgalma, erőle és kitartása által milliomos lett belőle. Kurtz úr most jöttéve honfitársainak, különösen a mecczenzfőieknek, kiket nagy gyártelepén jól jövedelmező munká-lát lát el. Magyar érzelméről tanusodik azon fényes bőkezűség is, melylyel a létét is neki köszönhető «Hungarian hall» nevű magyar csarnokot berendezte és nagyszerű parkkal ékesítette.

Chicagoban is van nagyobb terjedelmű ma-gyar telep, melyről azonban keveset hallani. Kisebb-nagyobb számban találani magyarokat még Philadelphia, Toledo, Bridgeport, Home-stead, Mc Keesport, Pittsburg, Pittstown, Nor-folk, Newark, South-Bend, stb. városokban. Mindezen helyeken vannak magyar segélyző és másféle egyesületek.

Ezelőtt két évvel sikerült mindezen egyesü-lek között szövetséget hozni létre, mely «Magyar nemzeti szövetség» czim alatt alakú-lván, első sorban a szűkölködő tagok, illetőleg özvegyek és árvaik hathatós segélyezéséért tüzte ki céljait. Van a szövetségnek munkaszerző irodája, erkölcsi osztálya, jogi tanácsa és «Hiva-talos Közlöny» című lapja. A szövetség székhelye New-York.

Olvasóinkat bizonyára érdekelni fogja, hogy milyen életmódot folytatnak honfitársaink az új világban. Hát bizony sokat kell vesződniök, míg valahogy zöld ágra bírnak vergődni.

A szegény ember (csúf néven: greenhorn) hálalással kezd. Vesz pár tuczt gombot, egy-egy tuczt harisnyát, nyakravalót, zsebkendőt, nadrágtartót s több efféle apróságot, odaáll vele valamely nagyobb forgalmú utca sarkára és kínálja portékáját a járókelőknek. Ott áll szegény

A LÓVERSENYRŐL. — A célpont előtt.

Görö Lajos rajza.

akár süt a nap, akár szakad az eső, szélben és hidegben, forró nyári napon és zimankós téli időben egyaránt, lesvén, hogy akadjon egy-egy környületes lélek, ki tőle valamit vásárolna.

Más házalók jobbnak találják a házakba járni. Végig járják a szegények lakta városrészeit, mert a gazdagok ajtáin hiába kopognának. Ha néhány hónapot így átkopált és zsongorításával vagy 50 dollárt tudott félretenni, akkor egy lépéssel közelebb jutott jövődéli nagyságához. Akkor már vesz egy háti ládát, azt megtölti különféle portékával, hátára veszi és indul vele gyalog kifelé a «country»-ba azaz falura a farmerekhez. Ott adnak neki ingyen szállást és ebédet s vesznek is tőle egyet-mást. A farmerek (mezőgazdák) t. i. általában jó lelkű emberek, kik legszívesebben a peddlartól (házalótól) vásárolnak, mert igen sokan közülük maguk is nyomorúsággal kezdték újvilági pályájukat. 3—4 év lefolyása után rá sem ismerünk többé az egykori greenhornra. Van most már neki saját kocsija, lova, melylyel az utcákon végig hajtat. A koci tele van mindennemű, többé-kevésbé értékes áruval, melyet a munkásrendű asszonyok rendszeresen őtől vásárol. Még egy-két évvel később már saját bolthelyisége is van és nem kell többé féltünk a «jóvőjét», mert kellő takarékoság mellett a kis «store keeper» (boltos) nem sokára «wholesale keeper»-ré (nagykereskedő) női ki magát. Azok a szebbnél szebb, fényes kirakatú, az ó- és újvilág kínosaival telt nagykereskedések a Broadwayn, New-York legelőkelőbb utcájában, akárhányszor esetben olyanokéi, a kik peddlarságon kezdvén, kitarasúkkal milliommossáig emelkedtek.

A bevándorolt kézműves legtöbbszörre mindjárt talál jó keresetet. Ha szakmáját jól érti, ha szorgalmas, józan életű és kitartó: akkor nem sokára félre tehet annyi megtakarított tőkét, mennyi önálló műhely nyitására szükséges.

Más az egyszerű munkás ember sorsa, ki nem ért bizonyos mesterséghez, hanem nap-számban kénytelen dolgozni. Az ilyen vagy a vasúti vonalakon, vagy a bányákban, vagy a gyárakban néz munka után. A napszám 1°—1⁷⁵ dollár, mely azonban esetleg 2° dollárig emelkedhetik. Látszatra ez elég jó kereset, és valóban az is. A baj főleg csak az, hogy rendszeren kevés azok száma, a kik egész éven át találnak foglalkozást. Szegények, minden felmondás nélkül elbocsátatnak, mihelyt a gyár vagy a bánya elegendő készletekkel bír. Átlag 8 havi munkára számíthat a napszámos ember. A mit ezen idő alatt tud keresni, azzal be kell érnie egész éven át, míg ismét munkát kaphat. Sokszor kénytelen sátorfáját összeszedni és máshol látni munka után.

Hazánkban általában szorgalmas, munkaszerető emberek, de nem tudnak egykönnyen lemondani otthon megszokott kényelmes szokásaikról. Szeretnek mulatni és vendégeskedni.

Az urhatnáság vágya ki nem írható belőlük. Asszony, bor és dal a földgolg nekik Amerikában is. Az effélék pedig mindenütt, a szabad yankee-földön is, pénzbe, nagyon sok pénzbe kerülnek.

A valódi életszükségletek, mint ruházat, élelem és lakás a keresethez viszonyítva elég olcsók. Havonkénti 5—10 dollárért csinos lakást lehet bérelni melyben ebédlő (diningroom) két hálószoba (bedroom), társalgó szoba (sitting-room, parlor) és konyha van. Étkezés körülbelül 20 dollár, világítás 50—75 cents, fűtés 2 dollár havonként, sat.

Az amerikai helyzet megértésére szükséges tisztába jönni azzal, hogy a dollár ott körülbelül annyi értékű, mint nálunk a forint, azaz nem adnak érte többet, mint emitt egy forintért. A hús, a főzelékfélék s a fűszerárak jóval olcsóbbak, mint nálunk. A hús fontonként 6—15 cent, csukor 6 cent, vaj 15—25 cent, kenyér 3 cent, finom búzaliszt 3 cent, stb. A munkás embernek tehát módjában van keresményéből, — ha ugyan van neki, — szépen félre tenni, meg is cselekszi számos esetben, és soknak közülük van saját házikója, melynek 600—1500 dollár vételárát részletekben törlesztheti. Számos paraszt-egyesület t. i. munkás lakások építésével foglalkozik, melyeket 5—10 dollár havonkénti lefizetés mellett lehet vásárolni. gy megtakarítani a bérösszeget és 6—8 év múlva a ház ki van fizetve, Philadelphában 600-nál

A LÓVERSENYRŐL. — A nagytribün a verseny előtt.

Erdélyi M. fényképe.

több ilyen parasztegyesület van, melyeknek áldásos működéséről egész városnegyedek fényesen tanúskodnak. Cincinhatiban van 200 parasztegyesület, úgy szintén van számos ilyen házépítő egyesület Newark, Boston, Cleveland, Erie s sok más városokban, melyek segítségével a józan életű, takarékos és szorgalmas ember, ha még oly szerény körülmények közt él is, saját tűzhelyhez juthat. MORRIS E.

EGYVELEG.

* A leggyorsabb postahajó jelenleg a Queens-town és New-York közt közlekedő Cunard-féle «Luciana» gőzös, mely a hosszú utat öt nap alatt teszi meg.

* Mézesetekre való szobákat rendezett be egy washingtoni vendéglős. Mindenik szoba különböző színű szőnyegekkel van ellátva a menyasszony barna, szőke vagy gesztenye színéhez illően.

* Borravalókból Ricord híres párisi orvos szolgálja a betegetől kapott borravalókból falusi jószágot s egy 600.000 frank értékű városi telket szerzett magának.

* A legértékesebb korona a portugál királyi korona, melynek drága köveit 16 millió forintra becsülik. Nagyon értékes a császár koronája is, melynek tetején óriási rubinon öt pompás gyémánt van. Az angol királynő koronáját 3¹/₂ millió forintra becsülik s közel 300 gyémánt van rajta. A lahorei szultán diszöltönyén, a koronát is ide számítva, 24 millió forint értékű gyémánt van. Legtöbbet ér azonban a barodai indiai szultán nyakláncza, 500 nagy gyémántból és pompás smaragdokból.

* A házasságkötést a különböző törvények különbözőképp állapították meg. Nálunk a férfiak 18, a nők 16 évesnek kell lenni. Spanyolországban, Portugáliában és Görögországban a férfiak 14, a nők 12 évesnek, Franciaországban a nők 15, a férfiak 18 évesnek, Oroszországban a férfiak 18, a nők 15 évesnek, Svájcban a férfiak 18, a nők a különböző kantonok szerint 13—17 évesnek, Olaszországban a férfiak 18, a nők 15 évesnek kell lenni, hogy érvényes házasságot köthessenek.

* Alumínium süvegek. Olaszországban a püspöki süvegeket újabban alumíniumból készítik, mert míg a régiek 5—6 fontot nyomtak, az alumíniumból készült csak egy font súlyú s e mellett sokkal olcsóbb.

* Vasutat ostromló elefántok. A Darssingbe a Himalája aljába vezető vasúti vonalat közelebb vad elefántcsorda támadta meg. Hiába eresztett ki hatalmas fűtőket a gépész, nem jöttek meg, úgy, hogy a vonat kénytelen volt egy időre megállni. Midőn ismét megindult, egy hatalmas elefánt dühösen rohant utána, hogy a kocsikat ledobja a töltésről, de szerencsére bajt nem okozott.

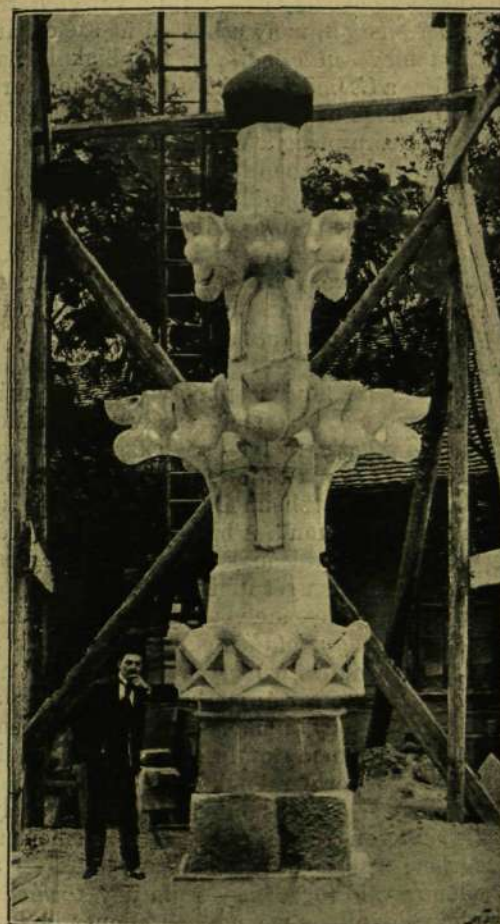
* A koreai hadjártnál nem kevesebb mint 60 japáni hirlapudósító volt. Mivel azonban a táborba nem engedték őket, lényegesebb dolgot nem közölhettek. Jellemző, hogy minden hirlapudósító felfegyverezve volt s távesővet is hordott magával.

A MÁTYÁS-TEPLOM ÜNNEPE.

A király nevenapján, október 4-ikén, nagy ünnepségek között tüzték föl a budavári Mátyás-templom főtoronyára a keresztgombot. Az ősi koronázó templom építésének e nevezetes aktusa az ország méltóságainak jelenlétében folyt le. A Mátyás-tornyot és a templomot nemzeti lobogókkal és lombfűzerekkel izlésesen feldíszítették. A templom előtt a Szent-Háromság-terén sátoztak, mely egy hosszú zsineggel összekötésben állt a torony csúcsával.

A verőfényes, szép őszi napon igen nagy közönség gyűlt a templomba, a melynek fentartott padjait mind elfoglalták az ország zászlósnai, a miniszterek, a főpapok, polgári és katonai méltóságok s az idegen államok konzuljai. A szentély egyik trónszékén ült az ifjú László főherceg és mellette a kalocsai és zágrábi érsek. A gyönyörű, szingardag templom ezzel a fényes gyűléssel valóban káprázatos képet nyújtott.

A főhajóban diszruhás rendőrök és fehér ércsisakos, villogó alabárdos koronaőrök állottak sorfalat. A szentély padsoraiiban gazdag színvegyűlékbe olvad össze a díszmagyar ruhák, főpapi ornatutok, a katonai és diplomata egyenruhák tömege. Emelte az ünnep fényét a

A BUDAVÁRI MÁTYÁS-TEPLOM KERESZTJE.

közös külügyminiszter és közös delegáció tagjainak megjelenése.

Az ország biboros főpapja, Vaszary Kolos hercegprímás, pontifikált a hálaadó istentiszteleten, a melynek befejeztével az egész gyülekezet a templomból átsétált a disztorba, a hol a keresztgombba szánt okmány aláírása és tokba való elhelyezése történt. A pergamenből készült okirat kaligrafikusan van kiállítva s a hercegprímás már előzetesen aláírta. A sátorban, a melyet óriási sokaság vett körül, először László főherceg írta alá az okmányt. Utána gróf Kálnoky Gusztáv közös külügyminiszter, Wekerle Sándor miniszterelnök, majd a többi miniszter és jelen volt notabilitás következett.

Az okmány hiteles szövege a következő:

«Istennek szent nevében.
Hazánk nagyszónyának, a boldogságos szűznek tiszteltére IV. Béla királyunk által a XIII. század derekán emelt ezen templomnak, mely falai között a magyar nemzet számos dicső és gyászos eseményét lefolytatta, a műemlékek országos bizottsága 1872. júl. 12-iki ülésében stilszerű helyreállítása eszméjét megpendítette. — Néhány Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter, valamint a főváros közönsége, mint kegyur a helyreállítás eszméjét lelkesen fölkarolva, díszesegesen uralkodó I. Ferencz József ő. cs. és apostoli királyi felsége, a

kit felséges nevével Erzsébet királyasszonynyal együtt a nemzet lelkesedése 1867. június 8-án e templomban koronázott meg, 1873. november 25-én kelt legfelsőbb elhatározásával a Mátyás-torony stilszerű restaurálását legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott.

Ennek alapján Trefort Ágoston miniszter 1874. márcz. 22-én megbízta Schulek Frigyes budapesti építész-tanárt, hogy a torony, valamint a templom helyreállítására régi alakulásoknak megfelelőleg tervet és költségvetést készítsen.

E munkálatokhoz a kutatásokat 1874. ápr. 21-én, magát a helyreállítási munkát pedig 1874. okt. 5-én, a templom déli falainak és támpilléreinek kiváltásával kezdték meg; majd folytatólag az alapjaiból újonnan tervezett alttemplom, továbbá a szentélyek, valamint az északi rész újjáépítése, a szabadon álló pillérek burkolása, a főhomlokzat és a Béla-torony restaurálásának munkálatai következtek.

E templom főtestének rekonstrukciója 1888-ik évben befejeztetvén, belsejét, dr. Czobor Béla urral egybeállított program szerint Lotz Károly és Székely Bertalan festőművészek vallásos és hazafias képekkel, Scholtz Róbert pedig az építész tanár terve szerint polychrom ékítéssel díszítették.

A belsejében istentiszteletre ismét alkalmassá vált templomot 1893. augusztus 15-én Nagybölgasszony ünnepén Cselka Nándor püspök, budapesti székesfővárosi érseki helynök megáldotta, s benne az első szent misét a hívek fényes gyülekezete előtt az ország biboros főpapja, Vaszary Kolos hercegprímás mondotta.

A Mátyás-korabeli, tűztől megrongált torony alsó negyszöge külső részében 1888. évben sűttől követ burkoltatott, felső négy emeletből álló nyolcszögű része kősisakjával együtt öt év alatt teljesen újonnan épült, királyhágtontuli bácsatoroki és fehérmegei sókúti kőből.

Az építkezés alatt az építési bizottság elnökei voltak: báró August Antal (1875—1878), Gömöri Havas Sándor (1878—).

Építésvezetők gyanánt működtek

Lux Rezső (1874—1878);

Herbász Antal (1878—1884);

Aigner Sándor (1884—1889);

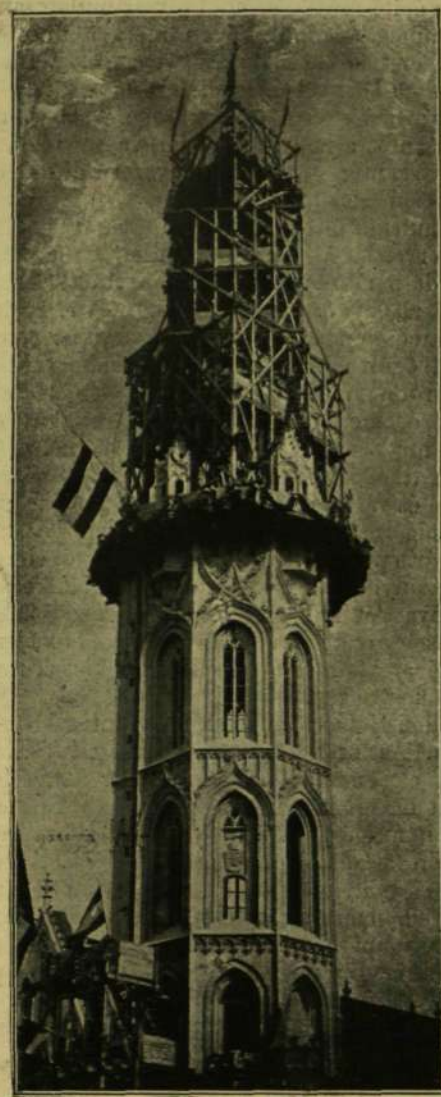
Gyalus László (1889—)

Ezen okmány a kereszt virágvégződésbe, a befejező vörösréztgombba, 1894. október hó 4-én alulírottak jelenlétében ünnepélyesen behelyeztetett, a mikor XIII. Leo pápa ő szentsége a keresztény katolikus világot, I. Ferencz József császár és apostoli király ő felsége Magyarországot kormányozta; dr. Vaszary Kolos Ferencz biboros hercegprímás esztergomi érsek, dr. Wekerle Sándor m. kir. miniszterelnök, dr. báró Eötvös Loránt vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter, Ráth Károly főpolgármester idejében.

Isten szent áldása lebegjen a haza, a trón és e mű felett!

Az okmányt az aláírók befejezése után légmentesen egy üvegbe helyezték, a melybe a forgalomban levő ércpénzek közül is beletettek egy-egy darabot. Az üveget vörös réztokba ölmözták és bársonytakaróba rejtve a torony csúcsáig vezető zsinegen húzták fel rendeltetési helyére. E perczben durrogni kezdtek a bástyán elhelyezett mészarágyuk és úgy a templom előtt levő közönség, mint a torony állványain várakozó munkássereg lelkes eljenzésbe tört ki. Az eljenzés még fokozódott, a mikor a torony ormán az építési főpallér a vörösréztől készült keresztgomb üregébe helyezte az okmányt és ősi szokás szerint a magasban áldomást ivott és poharat ürített a királyért és hazáért.

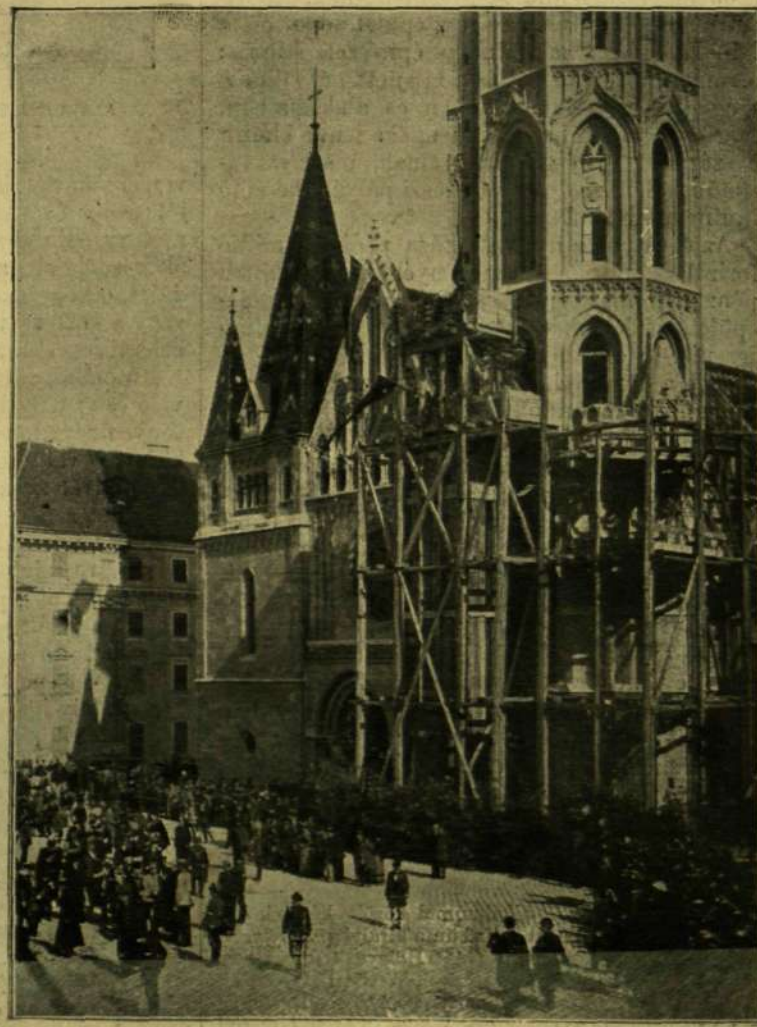
A Mátyás-templom építése nevezetes lépést tett a Mátyás-torony kereszt-ékítményének és gombjának föltévése által, melynek rajzát itt közöljük. E képen látható Gyalus László építészvezető is. De a nagy építészeti mű még ezzel korán sincs befejezve. A Mátyás-torony, mely Budapestnek legmagasabb tornya, a mennyiben magassága a templom külsőbétől 78 és a Duna színétől számítva 148 méter, büszkén mered az égnek, de nincs egé-

A BUDAVÁRI MÁTYÁS-TEPLOM TORNYA.

szen készen. A torony művészi ékítményeit most kezdik faragni a szobrászok, felülről lefelé haladva. Hátra van még több mellékkapcsolnak művészi díszítése.

A mű teljességéhez azonban nem ez a díszítés, hanem az a fő, hogy a Mátyás-templom méltó foglathoz jusson. E végből előadhatatlannul szükséges a Mátyás-templom környékének rendezése. Schulek Frigyes tanár, a temp-

A BUDAVÁRI MÁTYÁS-TEPLOM KERESZTGOMB-FÖLTÉVÉSI ÜNNEPE.

lom építő-művésze, a ki oly bámulatosan oldotta meg feladatát, éppen most nyújtotta be tervezetét a közoktatásügyi miniszterhez a templom környékének rendezése végett.

Ez a terv egyike a legszerencsésebb kompozícióknak, a melynek a kivitele művészi esemény számba menne és egyszerű dísz lenne fővárosunknak.

Schulek a templom hátsó részén széles lejárót tervez az Albrecht-útra, illetőleg le a dunai rakodó-partig. A két ágú lépcsőzetes feljáró a Halászbástyára vezetne, a melynek egész hosszában oszlopos keresztfolyosó vonúlna. A templom mögött mintegy kétszáz méter hosszú lenne ez a román stílusban tervezett, öt méter széles folyosó, melynek földtől arkádjai alatt éppen úgy, mint azok tetején, sétálni lehetne.

Az arkádokat négy bástyatorony tenné díszesebbé és változatosabbá, mely egyuttal feljáróul is szolgálna. Ezenkívül a lépcső torkolatánál két várkapu emelkedne. Az arkádokról elragadó kilátás nyílnék a fővárosra és környékére s így bizonyára mindig tele volna közönséggel. A déli Halászbástyát különben is parkká és az éjszakai kertté alakítanák át. A parkban kiosk lesz az üdülők számára.

A déli Halászbástyának már fontosabb szerep jutna. Az országos képzőművészeti tanács a múlt esztendőben ezt a bástyát szemelte ki Szent István szobor-emléke számára. Egyhangú volt a nézet, hogy a nagy király szobra ezen a ponton állana a legméltóbb helyen. Azóta a terv elaludt, jöhet az egész ország közvéleménye hangosan követelte, hogy Szent István emlékszobra a milleniumra felállításáért, annyival inkább, mert közadakozásból úgy is tekintélyes összeg gyűlt össze a szoborra és a hiányzó pénz fődöntését a kultuszminiszterium kilitásba helyezte.

Schulek tanár most meg akarja valósítani a tervet olyaténképen, hogy a déli Halászbástya ormára egy harmincz méter magas, mauzóleumszerű körépitményt emelne a nagy király korabeli építészeti stílusban. Az építmény kupoláját tizenkét oszlop tartaná, a mely közül csak három mögé lenne fal építve, míg a többi nyíltan állana. A három összefazott oszlop elé jönne Szent István ülő érc szobra, a mint a Mátyás-templomra tekint. Talapzatánál mellékalakok állának s a falban háttérét domborművek képeznék. Az oszlopfők felett lenne a tizenkét apostol, gazdag mozaikdíszítés közeppén.

A Mátyás-templom így megfelelő keretbe jönne az építészeti tekintetben a legnevezetesebb alkotása lenne Magyarországnak. Képviselve lenne ugyanis az egész építészeti stílus: a román, a román-gót és a kifejtett gót stílus a maga legszebb kiképzésében és alakzataiban. Míg ez egyfelől becses műemléke lenne elmult évszázadok építészeti irányainak, másrészt kitűnő iskolául szolgálna építési pályára készülő ifjú nemzedékünknek.

Az egésznek a megvalósítása pedig fél millió forintba kerülne és nem igényelne más, mint a pénzügyminiszterium egy pár rozoga melléképületének lebontását és az amugy istartatatlant jezsuita-lépcső átalakítását. Ha a szükséges összeget a törvényhozás megszavazza, az egész műemlék a milleniumra kész lehet, mert a tervet a legapróbb részletig ki vannak dolgozva.

Valóban nem a keresztgomb feltűzése, hanem a tervnek megvalósítása lenne a Mátyás-torony, nemzeti múltunk fényes emlékeinek méltó koronája.

Dr. Kovács Dénes.

KÉPEK A LÓVERSENYRŐL.

A hetvenes évek egyik nagy férfja az ország-házban így nyilatkozott: a lóverseny nagyban hasonlít a zöld asztalokhoz, (de nem a tanács-terembeliekhez) itt is, ott is egy kis számítástól, egy kis szerencsétől, no meg egy jó adag ravasz-ságtól és turpisságtól függ minden.

Lóverseny! mily érdekes látvány! Nem csak

* A lóversenyről az alkalmammal közölt képeink közül három, u. m. «A nagy tribün a királyi páholyal», «A nagy totalizátor épülete» és «Hölgyek csoportja a nagy Tribün előtt», *Pour Géma* pillanatnyi felvételei, három, u. m. «Nézők csoportja», «A reggeli galopp» és «A nagy tribün a verseny előtt» *Erdélyi M.* pillanatnyi fényképei után készülték, a többiek pedig mind dr. Vajna Vilmos pillanatnyi amateur-felvételei.

azokat ragadja magával, a kik töviről hegyire tudják mibenlétét, rejtelmeit, hanem azokra is hat, akik csak hírből ismerik ezt az ünnepelet. — Szegény lóverseny, bizonyos körök mennyire kárthatnak téged, s bizonyos országban nem tekintenek egybened, mint a főurak kedvtelésének. Pedig milyen haszna van belőled egy ország mezőgazdaságának! No, de hagyjuk ezt. Mozgalmas napokat él mindannyiszor a főváros, mikor a lófutások folynak. Ily napokon az egész városban úgyszólván mindenki a lóversenyt emlegeti, a lóversenyt megy nézni, a főúrtól kezdve le az utolsó vargaimasig; ez van napirenden a mánáskaszinóban ép úgy, mint a kis korcsmában. Akár merre megy az ember, mindenütt «tippek, conditio, chance, favorite, stayer, flyer, outsider» s tudja isten micsoda fura hangzású s még furábban kiejtett idegen szók ütnek meg a fülét.

A sportkedvelők közül, a ki csak teheti, kimegy a városligeti térszög zöld gyepre. Ott hagyja foglalkozását, teendőit, dehogyan maradna el egy

NÉZŐK A NAGY TRIBÜN SÁRKÁNÁL.

ALAKOK A TOTALIZÁTOR KÖRNYÉKÉRŐL.

versenynapról is. Az ilyen sport igazi kedvelőjét (pedig a fővárosban nagy ezeknek a száma), nem riasztja vissza semmi. Gördíthetnek elébe akár a földiek, akár az égi hatalmak ezer akadályt, e verseny azért ott tolong a csömöri-úti, vagy a népség utcai bejárat fabódéinál, hogy belepti jegyekhez juthasson.

Különbséget kell azonban tennünk sportkedvelő és sportkedvelő között; mert mint a verseny négy lábú hősei között: úgy a két lábúak között is van teli és félvér sportkedvelő.

A telivér-fajta a felsőbb tizezerből kerül ki, s ha ő maga nem tarti versenystállót, benfentes a jó barátok valamelyikének istállójában csak úgy, mint színjátszókat a színpadok mögött. Ez a turfot éppen olyanok tekintik, mint a kártya-asztalt, s miként ott, úgy itt is csak a saját javára dolgozik.

A félvér sportkedvelők legnagyobb része a közép osztály iparosai és a diákság közül kerülnek ki, ezek a legháladosabb hívei a verseny térnek. Az ilyen sportkedvelő álmából fölriasztva is megmondja, hogy ki (bocsánat!... mi) a *Tokio* vagy *Envan* apja, anyja, milyen eddigi pályafutásuk, hogy viszonylanak egymáshoz, s egész előadást tart képességeikről.

Versenyek előtt való délutánon ott künn látjuk a félvér sportkedvelőt a kerepesi-út végén levő «Központi szálloda» kávéházában, mely gyűlöhelye a turf angolainak: a «trainers»-eknek, és a «jockeys»-nak. A ki csak teheti, megismerkedik az utóbbiak egyikével-másikával s tetemes mennyiségű cognacot és bockszivarok fize-

tésének árán, csalhatatlan «tip»-eket szív ki belőlük. És a csalhatatlan tipek másnap csakugyan bevalnak, — de, oh fatum! — nem elsőnek, hanem utolsónak!

A félvér sportkedvelő azonban személyesen is meg akar győződni a versenyzők képességéről, s korán reggel 5 óra után már künn van a viztoronynál, honnan a palánkon keresztül nézi hogyan végzik a turf négy lábú hősei gyakorlatukat, a reggeli galoppokat.

Érdekes látvány ez is a maga nemében; de nem mindenkinek van megengedve végig néznie. A versenyszabályok egyik czikke ugyanis világosan kimondja, hogy azokon csak az istállóhoz közelállóak jelenhetnek meg, s a ki egy próbafutás illetékelen végignézésén rajtakapnak, azt kitiltják mindenkorra a versenytérrel.

Legmozgalmasabb ilyenkor, korán reggel, a versenytér. A fővárosba megérkeztetett összes versenylóvakat kivezetik traineraik (idomítók) a gyepre, s azokat, a melyek versenyezni fognak, futtatják, a többiek pedig csak sétáltatják. Hogy mily gondnal ápolják a futólóvakat, valóban bámulatos; mint képünkön is látható, egészen föl vannak öltöztetve, s csak lábuk látszik ki a takarók, terítők alól, soknak azonban még lábai is be vannak pólyázva.

Versenynap délutánján szinte életveszélyes a Kerepesi-úton járni. Fogatok, bérkocsik, lovonatnak alig győzik kiszállítani a versenytérre tuduló közönséget, mely a hosszú út széles járdáit is tömegesen ellepi. Ez utóbbiak legnagyobb része a *Csömöri-út felől bejáról* fel tart, hol a 60 filléres helyre van a bemenet. A kocsik hosszú sora pedig a Verseny utcán végig a pósta épülettel szemben levő kapun rohog be s egy hatalmas magas épület, a nagy tribün előtt áll meg. Nagy és csinos alkotvány ez a nézőkarzat, mely a versenytér felőli oldalán lépcsőzetesen van építve. Jobb sarkában egy skarlát-vörös díszítéssel ellátott páholy szögellik ki, mely királyi páholy volna ugyan, de látogatója hosszú idő óta nem volt.

Szemközt a királyi páholyal egy másik «páholy»-nak keresztelt emelvény emelkedik, a *biro páholy*, melyen az igazgatóság foglal helyet a versenyek alatt. Képünkön a baloldali alak: gr. Wenckheim Dénes, a másik pedig br. Üchtritz Zsigmond. A biro páholy alsó részén van a versenybírók helye, ki az egyes futamok végeredményét itéli meg.

Az a kerek épület, melyet egy má sik képünk tüntet föl, a nagy totalisateur házikója. Ez a totalisateur (totalizátor) olyan valami, mint az a bizonyos monte-carló játékbarlang, vagyis a szerencsejáték egy neme, csak hogy itt nem rouletteznek, hanem «totalizálnak». Igen, totalizálnak, vagyis pénzt raknak be. Mert van ennek a házikónak egy csodálatos gépezete, mely lelkiismeretesen jegyzi és nyeli el a megtett összegeket; valóságos molech. A játék — a győzelemre való fogadás — rajta úgy történik, hogy ha például egy versenyben kilencz ló fut, a totalisateur mind a kilencz lóra fogad el fogadásokat, de csak egyre, a mely elsőnek érkezik be, kap a játszó nyereséget, mely a szerint emelkedik, a milyen arányban a többi is rakva volt. Ha például egy versenyben, mint fentebb említettük, kilencz ló pályázik s e kilencz versenyzőre összesen kilenczven «tét» van, melyből a győztesre negyvenötöt tettek: akkor ez utóbbira az osztalék 90:45, azaz kettő lesz, vagyis 5 frtra 10 frt, ebből azonban lejön még az új törvény szerint 12 százalék. Ez az adó.

Ilyen a győzelemre való fogadás. Van azonban a totalizálásnak egy más módja is, az úgynevezett helyre való fogadás, melynél nemcsak akkor nyer a fogadó, ha választott ló elsőnek érkezik be, hanem ha másodikkal, sőt sok esetben, ha harmadikkal is. A legkisebb tét itt 25 forint.

A totalisateurnál való játszás azonban legtávolabbirol sem hasonlítható össze azzal a rácsossal bekerített helylyel, melyet két képünk tüntet föl. Ennek a helynek a hivatalos czíme: a bookmakerek ringje. — Bookmaker szószereint magyarosítva: könyvesinaló, könyvbe író. Leginkább angolok ezek az urak, kiérdemült bankárok, tőkepénzesek, kik a saját szakállukra fogadnak el fogadásokat. Örült játék folyik itt sokszor, örültebbül meg itt minden, mint ott lenni a Rivierán, Monte-Carlóban. Ezresek elvesztésére nem kell több idő, mint 59—60 má-

sodperc. Istenem, mily sok szép nemesi birtok tűnt el már a «könyvesinaló» urak óriási börtáskájában!

Menjünk csak sorjában végig egy versenynap vagy egy egész verseny lefolyásán.

A biro páholy éjszakai oldala felől csemetyü-szó hallatszik: nyergelnek, a jockeyskat mázálják az ütközetre. Egy része a közönségnek ilyenkor rendesen lesétál a nyergelő helyre, hogy szemügyre vegye a küzdő feleket, legnagyobb része azonban ott marad a tribünökönél, s foly a tanakodás. A legszélsőbb ellentétek is kiegyenlítődnék itten egymással. Barátok, ellenfelek együtt gyártják a tipeket — és együtt vesztik el a pénzüket.

A biro páholyal szemben levő fehér táblára ez alatt kiteszik az induló lovak számait, alájuk pedig a jockeys neveit. No, lehet itt hallani neveket, különösen a harmincz krajczáros helyen, de meg kell adni, hogy ezeknek a czingár, borotvált képű lovasoknak olyan nevük van, mely soknak a kiejthetelenséggel határos. Többet nem akarok felhozni, csak az ismert akadályverseny lovasát: *Geoghegan*-ét. A hánytól hallottam, mind máskép ejtette ki: *Gigu, Gogigu, Gogán, Gogigan*, meg tudja Isten, meg hogyan nem, de valódi kiejtését csak a társaitól tudtam meg. Ennek a tisztelt úrnak a neve írva: *Geoghegan*, de kimondva *Zsófigu*. Úgy-e furcsa dolog?

Másodszor szálal meg most a csemetyü, s kevéssel később a pályán vannak már a turf négy lábú hősei, hátukon a szivárvány minden színéből összegondolt «dress»-be öltözött jockeysokkal. Egyszer-kétszer elsétálnak a közönség előtt, aztán rövid futást tesznek, hogy a fogadók megválaszthassák a «kedvelt»-et, vagyis azt, a melyet már előre győztesnek remélnék.

Ezalatt megindul minden. A totalisateur, a bookmaker lázasan működik; az ezresek ép úgy tűnnek el a bookmaker börtáskájában, mint az ötösök, tízesek a gépeknél. És ez szünet nélkül tart mind addig, míg csak meg nem szálal a csemetyü az indulásra. Hogy felfordul egyszerre a versenytér, a hogy a zászló lesseik! Óriási izgatottsággal kísérik figyelemmel a futás lefolyását; megjegyzések, kiabálások zúgnak itt is, ott is, örvendők vagy bosszankodók a szerint, a mint kinek-kinek a megtett lóva fut. Minel közelebb érnek a küzdők a célhoz, annál nagyobb az izgatottság. Mindenki kiabál, biztat lovaszt, lovat; különösen a nagy díjknál nagy ilyenkor a zúgás. A hogy az első átvágatott a célvonalon, mintha kettévágtak volna mindent; megszűnik a lármá s néma csend áll be az egész versenytérre mindaddig, míg csak föl nem húzzák a nyerő számát a fehér táblára. És ekkor megindul a népvándorlás a totalisateur felé; valóságos élet-halál-harcz folyik a rácsok között, s csak jó sok tyűkszemletposás és oldalba lökések árán juthat az ember pénzéhez.

És ez így megy nap-nap után, így megy ez minden egyes versenyfutásnál; különbség csak annyiban van, hogy az úgynevezett «meglepetések» napján az utolsó futamokat már csendben élvezik végig, — üresek lévén a pénztárazak.

Az a gigerli is, kit egyik kis képünk ábrázol, úgy látszik, abban a turf-betegségben szenved már és sóvárogva néz a totalisateur házikója felé s azon tündökl: vajon erre, vagy arra a lóra tegyen-e, vajon melyik lesz az első. Beüt, nem üt: számlálgatja kabátja gombjain; a gombokon az jön ki, hogy «beüt». Örömmel siet föl a tribünre és lázasan kíséri figyelemmel a futamot; de, — oh balsors! — lóva kezdetből fogva beütött — az utolsó helyre!

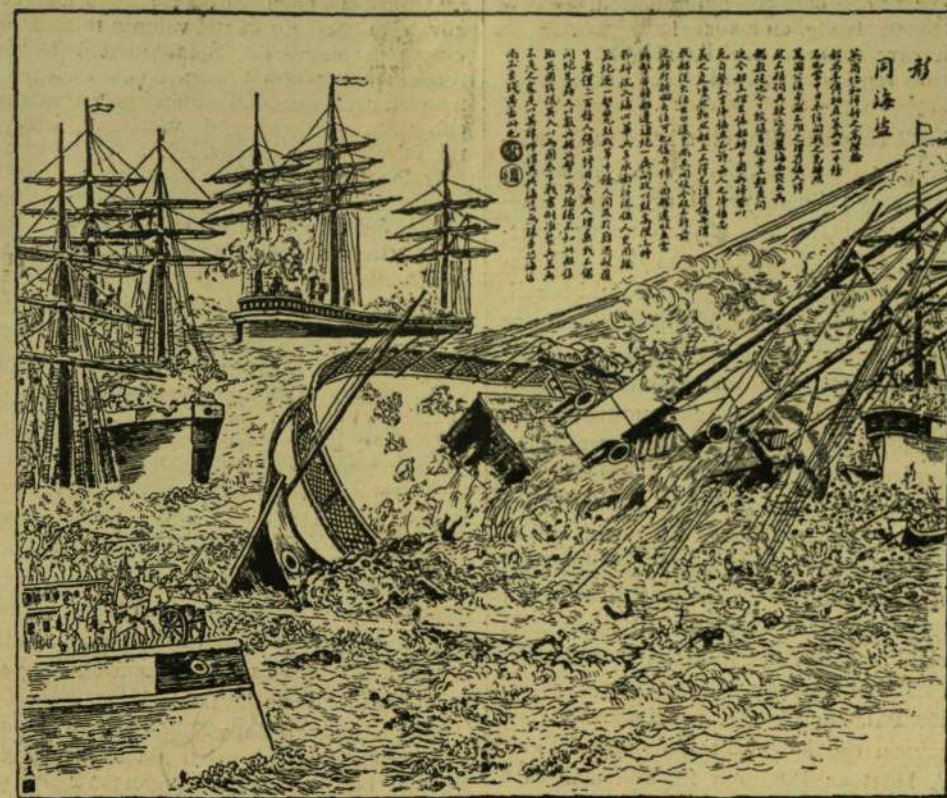
Brook down, mondja az angol, arra a lóra, mely sántán — «letörve» — megy vissza az istállóba; *brook down* ez a gigerli is; teljesen «letörve» kullog vissza a városba. «Engem sem lát többet a versenytér», fogadja magában — s harmadnap már újra itt van a bejárat fehér házikójánál s lefizesi a belépti díjat.

Óhidi.

A KHINAI-JAPÁNI HARCZTÉRŐL.

A kínai-japáni háború egyik jelenetét kínai művésztől készített rajzban mutatjuk be olvasóinknak. Ez exotikus képen a rajzoló kínai betűkkel magyarázza képének jelentőségét.

Az esemény, melyre a két kép vonatkozik,

A «KOW-SHING» KHINAI HAJÓ ELSÜLYESZTÉSE JAPÁNI HADHAJÓK ÁLTAL. (Khinai rajz.)

a háború első korszakából való, midőn a még nem teljes kis hajóhad először ütközött össze júl. 25-én Wei-haswer tengerparti erő előtt. Az összeütközés nem volt nagy jelentőségű, azonban a «Nanivakan» nevű cirkáló hajónak sikerült mégis a «Kow-Shing» nevű kínai csapatszallító hajót elsülyeszteni. A képen süllyedőben látjuk a «Kow-Shing» hajót, de a japáni hajónak csak egy kis része látható, s a kínai művész úgy tünteti föl, hogy e kis rész is tele van katonákkal, kik ágyúval és puskákkal lőnek a már süllyedő hajóról a tengerbe esett khiniakra, kiket másrészt egy francia hajó megmenteni igyekszik.

Elfoglaltatlan embernek el kell ismernie különben e rajz megtekintése után is, hogy a kelet-ázsiai rajzoló jelentékeny ügyességet tanúsítanak a részletek előadásában. Csak régi főhibájuk, a távlatok alapos ismeretének hiánya, látszik meg e képen is, mely oly közel hozza egymáshoz a nagy hajókat, a mint az még tengeri ütköztetben is szokatlan és valószínűtlen.

Megemlíttük végül, hogy e kínai kép a háború alkalmából kiadott alkalmi műben jelent meg.

FORRADALOM A SZUNDA-SZIGETEKEN.

A kis Hollandiának, melynek területe csak háromszor oly nagy, mint Pestmegyéé, tudvaleg óriási kiterjedésű gyarmatai vannak Kelet-Ázsia déli részén, az úgynevezett Szunda-szigetek s környékük. A leghíresebbek ezek közül Jáva szigete, hol körülbelül oly nagy területen, mint a magyar Alföld, 24 millió ember lakik. A többi szigetek, melyek között *Új-Guinea, Borneo és Szumatra* a földgömb legnagyobb szigetei közé tartoznak, valósággal egész kis szárazföldek, kevésbé népesek, de azért átlag elég sűrű lakosságuk, úgy, hogy a kelet-ázsiai holland birtokokon csaknem annyi ember lakik, mint monarchiáinkban. Ennek a rengeteg népesség vezetését a hollandusok nagyon patriarhális módon kezelik: a katonaság összes száma csak 30—35 ezer s ezeknek nagyobb része is benszültött. Európai, Jáva nagy városain kívül, csak elszórára lakik, az egész területen összesen 50—60 ezer ember. Mindamellett a hollandok hatalma éppen azért, mert a benszültötteknek lát-szolgálat szabadságot adnak, intézményeiket tisztelgetben tartják, eléggé nagy, zavargások ritkán fordulnak elő, 1873 óta, midőn a Szumatra éjszaki részén élő *acineke* forradalmát levertek, valóságos lázadás nem is volt.

A jelen év nyarán azonban ismét nyílt lázadás tört ki *Lombok* szigetén. Ez a sziget a kis Szunda-szigetek csoportjához tartozik, Jávától délkeletre. Területe oly nagy, mint Nyitra-megyéé, de lakossága, bár szintén igen hegyes vidék, csaknem félmillió. Ez a lakosság nem oly művelt még, mint Jáva szigeténeké, nagyobb-

része maláj törzshöz tartozik s különösen vadak a balinézek, kiknek valódi hazájuk a szomszéd *Bali* sziget, de itt is mintegy 20.000-en tartózkodnak. Ezek a valóságos felkelők, kiknek anguszus hóbán sikerült a holland katonaságot több ízben megverni s néhányat a holland tisztetek közül foglyul ejteni.

A forradalom részletei olvasóinkat kevésbé érdekelhetik. Csaknem kétségtelen, hogy pár hét alatt az egésznek vége lesz, mert bár a felkelőknek is vannak puskák, állítólag angol gyárosok közvetítésével. Lombok szigetének népe csak vad, de nem harcias, ezenkívül a hollandok nagyon jól tudják, hogy hatalmukat itt a távolban a milliók felett csak úgy tarthatják fenn állandóan, ha a vereséget rögtön képesek helyrehozni. Ezért Hollandiában lázasan gyűjtik a katonákat, a szokásos 200 forint foglalt helyett 300 forintot adnak s már is több hajó van útban a szigetesország felé.

Megradjuk azonban az alkalmat, hogy Lombok sziget néhány benszültött fejedelmének arcképét bemutassuk ama fényképek után, melyeket ezen fejedelmekről egykor a hollandi kormányzó beigtatása alkalmával készítettek s melyek őket ennél fogva diszruhában tüntetik fel. Mindezek ma forradalmi vezérek, de nem az egész sziget lakossága, mert a hollandok szerencséjére sok benszültött hű maradt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Magyarok hazája költők dalaiban. *Hazafias költemények. Közrebocsátja Babik József, a magyar nyelv és történelem tanára az egri tanítóképző-intézetben. Eger 1894.* Nem vagyunk elvi ellenségei az anthológiáknak, elismerjük, hogy egy-egy jól szerkesztett anthologia becses szolgálatot tehet az irodalomtörténeti, sőt általában az irodalmi érzék kifejtése és általánossá tétele körül. Teljesen méltányoljuk Babik József hazafias vállalkozását is, ki hazánk történetének kiemelkedőbb mozzanatait gyűjtötte illy anthológiában feltüntetni. A feladat azonban így még nehezebb, mert kettős szempontot kell egyszerre szem előtt tartani, a költemények helyes esztetikai megválogatását, azonkívül pedig, azt, hogy a gyűjtemény hazánk ezredéves történetét lehetőleg kidomborítsa. De Babik József úr hazafias buzgóságával, sajnos, nem áll arányban szépezzéke és esztetikai ítélete; valóban értékes költemények mellett a középszerű, sőt gyalró verseknek egész tömegét hordta össze gyűjteményében; sőt olyan versekre is akadunk, melyekről hajlandók vagyunk azt hinni, hogy talán nem is komoly darabok, hanem travestatiók. Például a «Korona és kard»-féle jelenetről szóló versben Béla herczeg ezekkel a szavakkal választja korona helyett a vezéri kardot:

„Szent olaj önté göcsnyi szülötted,
Ó maga felség, én a vezér!
Kardvasam aprít, szétbete zörget
Hősi regékrol gyujtva beszél...
Tapsol a gyűlés kéjjel-ezár...”

Kétséggel nagy akadály volt a kötet szerkesztőjére nézve, hogy a kiadó tilalma folytán Vörösmarty, Tompa és Garay költeményeiből egyet sem vehetett föl gyűjteményeibe; de a megelövő anyag összeválogatásában és elrendezésében sem járt eléggé szerencsével, nemcsak a költemények széptani ocsét, hanem a történeti események feltüntetését tekintve sem. Ugyanazon egy eseményt két-három költeményben is bemutatja, a mi egészen fölösleges. Választotta volna ki inkább a legjellemzőbb és legértékesebb költeményt, a többi pedig hagyta volna el. Megjegyzéseinkkel azonban távolról sem akarunk pálcázni a szerzőt, hanem a gyűjteményét tekintve, hogy az ötvenes évek több felét elfeledett költőjéül nagyon sok darabot nyújt. A kötet ára fűzve 2 ft 60 kr., díszkötésben 4 ft 60 kr.

Domotör Pál, lapunk régi munkatársa, „*Ősi rózsák*” címen egy kötet költeményre hirdet előfizetést. A kötet az 1888 óta írt költeményeket foglalja magában; de a költő, hogy írói egyéniségét minél teljesebben bemutassa, új gyűjteményébe a korábbiakból is átveszi az értékes darabokat. A gyűjtemény becsét emelni fogják a sikerült fordítások is a szerb népkölteményekből s a jelesebb szerb költők műveiből. A kötet, — melyből mai számunkban mutatványt is közlünk — 14-15 ív terjedelemmel s díszes kiállításban december hó 10-ikén jelenik meg. Előfizetési ára fűzve 1 ft 50 kr., díszkötésben 2 ft 50 kr., mely összeg, szerző nevére címelve, Zomborba küldendő be november hó 10-ikéig.

Telekes Béla, a legifjabb költői nemzedék egyik szép tehetségű tagja, egy kötet költeményre hirdet előfizetést. A gyűjtemény a Grill-féle könyvkereskedő csejg kiadásában, a karácsonyi könyvpiacon készül; előfizetési ára 1 ft, mely összeget a kiadóhoz (Dorothy-utca 2. sz.) október végéig kéri beküldeni a szerző. Telekes Béla mai számunkban közölt költeménye szolgáljon mutatvánnyul a sajtó alatt levő kötetből.

A magyar királyi udvartartás története. A magyar királyi udvartartás ügyének rendezése szükségessé tette a magyar királyi udvartartás történetének megírását s az ahhoz szükséges adatoknak egybegyűjtését. A munkát a miniszterelnök *Thallóczy* Lajos közös pénzügyminiszteri levéltári igazgatóságot és jeles történethűvert bízta meg.

Pál apostol élete, írta dr. *Maszyk* Endre, ref. teológiai akadémiai tanár. Megjelent a 466 lapos menő könyv Pozsonyban. A protestáns egyházadalom egyik jó műve ez, alaposan gyűjtve össze egy korra és a keresztény vallás oly érdekes alakjára vonatkozó adatait. A szerzőt Lutherról írt műve tette ismeretessé. Most a legújabb teológiai kutatások gazdag eredményeit is felhasználta, s Pál apostolt mint a kereszténység első reformátorát és teológusát mutatja be, s kiemeli egyéniségét, jellemét, vallását és bölcselati felfogását és szemléltető képben festi le a nagy apostol korát, ifjúságának benyomását, melyek előkészítették Saulust arra, hogy a kereszténység apostolává és bölcselői írójává emelkedjék. A világ szellemi harcainak nevezetes korszaka van e könyvben megírva, ismeretek bőségével, szeretettel és vallásos hódolattal, s megkapó előadásban. A kötet ára 4 ft.

Kossuth fogsága és Pestvármegye rendeltetése, írta *Szekely József*, Pestvármegye főlevéltárnoka. Becses adat nemcsak Kossuth életéhez, hanem a harmincas évek hazafias küzdelmeihez és az akkori szomorú politikai állapotokhoz. Kossuthot a Törvényhatósági tudósítások miatt igazgatással, a fejedelm elleni bizalmatlanság keltésével vádolták, pört indítottak ellene, mely másfél évnél tovább folyt s utóljára is Kossuth elítélésével végződött. A 21 hónapi vizsgálati fogságon felül 3 évi fogházbüntetést szabott rá a királyi ítélőtábla, s a hétéves letöltés tábla 1839-ben meg egy évvel meg is toldotta a büntetést. Az elfogatás híre fölháborodást szült az egész országban, s a vármegyei, élőkön Pestvármegyével, a legerélyesebben tiltakoztak az erő-

szakoskodás ellen, Kossuth szabadonbocsátását követelve. *Szekely József* veterán írónk most Pestmegye levéltárának adatai szerint a vármegye rendinek küzdelmét beszéli el, a történelmi előzmények rövid elmondása után bemutatja a Kossuth elfogatása ügyében tartott vármegyei közgyűlésekről felvett jegyzőkönyveket, a felséghez intézett feliratokat és több becses okmányt, melyek részint közvetlen erre az ügyre vonatkoznak vagy azt érintik. A fűzet, melyhez Kossuth egy írtának hasonló mása van mellékelve, az Athenaeum kiadása s ára 50 kr.

Kis gazdasszony, elbeszélés, írta *Szabóné Ilésy* Piroksa. Az elbeszélés a könyvben csak ügyes forma, hogy az író nő a háztartás összes tudnivalóit leírassa. Szóla takarításról, a sütésről-főzésről, a hamisított élelmiszerekről, a kenyérsütésről, a gyümölcsökről, a kerti gazdasságról, a látogatásokról, a költözéskéről, az új lakás berendezéséről, a vendéglátásról, a családviszágról, a házi iparról, az adósságcsinálásról és szőlő mindezekről nemcsak gyakorlati gazdasszony tudásával, hanem érdekesen is. A „Kis gazdasszony”-t szerző gróf Csáky Albinnának ajánlotta, ki nagy elismeréssel nyilatkozott a munkáról. A derék könyvet az Athenaeum társaság adta ki, csinosan kiállítva s ára 2 ft.

Nagybányának és vidékének fémbányászata, írta *Szellemy Géza* kerületi bányamérnök. A Nagy-Bányán tartott bányász kongresszusra írt munka, mely Európa egyik leggazdagabb, de nagy részben elhanyagolt bányászatait ismerteti meg, multjában, jelenében, s az érdeklődést igyekszik fölbresztetni jövője iránt. Nagy-Bányán Molnár Mihály nyomdájában jelent meg.

Folyóiratok. A „*Századok*”, a történelmi társulat folyóiratának legutóbbi füzetében az önálló cikketek Mátys Flórián, gr. Wilczek Ede és Márki Sándor írták. Történelmi irodalom rovatában a magyar és német hazai történelmi tárgyú munkákról van ismertetés és vagy bírálat. — „*Irodalomtörténeti közlemények*”, szerkeszti Szilágyi Aron; kiadja a tud. akadémia. Thury József folytatja benne „A Zrínyiádról” írt tanulmányát; Ráth György második közleményt ad Grudeci Horváth és Lám Sebestyén hitvitájából; dr. Körös Endre a sokat hányatott Hugó Károly, a „Bárák és bankár” című szerzőnek ifjúságához szolgáltat adatokat, stb.

Uj mezőgazdasági szaklap. Két régi gazdasági lap, a „Földművelési Érdekeink” és a „Gyakorlati mezőgazda” egyesült most „*Magyar gazdák lapja*” cím alatt. Az új lap szerkesztését Herényi Gothard Sándor, a legkiválóbb gazdák egyike vette át, körülette pedig gazdasági írónk nagy száma csoportosult. A lap feladatát tűzte ki, a mostani nehéz viszonyok közt, a magyar mezőgazdák érdekeit minden téren megvédeni, előmozdítani, s mint a megjelent első számából látható, ez feladatának remélhetőleg eleget is fog tenni. Első számában megkezdte a legközelebbi életbe léptetendő mezőgazdasági törvény végrehajtási utasításának ismertetését, bemutatja az új vezedelmes szőlő-ellenséget, a gommose bacillairat. Cserháti tanár az Alföld árpájáról ír, Semere H. a műtrágyázási kísérletekre nézve közöl új szempontokat, Kovácsy a rozost legelősebb erőtakarmanynul mutatja be, míg az apróbb közleményekben fontos tapasztalatokat tesznek közre jelesebb gazdánk a bitorheréről, szarított répaszelet-etetésről, egy nevezetes hazai rozsfajtajáról stb. Ára negyedévre 2 ft, megjelenik minden szombat. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, VII. Erzsébet-körút 15. sz.

Uj naptárak. Róza Kálmán és neje kiadásában megjelentek: *Kossuth Lajos nagy naptára*, ára 30 kr. — *Regelő-naptár*, ára 40 kr. — *Magyar mesteremberek naptára*, ára 40 kr. — *Gazdasági-nép naptár*, ára 40 kr. — A felvidéki magyar közművelődési naptár, ára 30 kr. — *Állatvédők naptára*, ára 30 kr.

Uj zeneművek. Bárd Ferenc kiadásában megjelent a „Legszébb magyar nóták” című válogatásból 6 fűzet, ének és zongorára. Egy-egy fűzet ára 30 kr. A csinosan kiállított fűzetek mindenike két szép új dalt tartalmaz. Ugyancsak most jelent meg a tízedik ezer példány Bárd kiadásában a *Palotásy* Gyula átiratában összegyűjtött „Legszébb 101 magyar népdalból”. Ára egy példánynak fűzve 1 ft 50 kr. Ugyanez megjelent cimbalomra átirva is, s ennek ára 2 ft, díszkötésben 3 ft.

A szinkörök bezárása. Október elsejével véget ért az előadások a fővárosi szinkörökben. *Kecskényi Ignác* szinkörűlata, mely a közönség teljes elismerése és pártfogása mellett működött a mostani nyáron is, már eltávozott Temesvárra. A városi szinkörben Föld szinkörűlata vasárnap tartotta utolsó előadását.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia e hó 8-ikán tartotta első ülését a nyári szünet után. Először összes ülés volt, melyen b. *Eötvös Loránd* elnököt, ki üdvözlő-

vén a tagokat, rokonszenves szavakkal köszöntötte *Pulszky* Ferencet, a ki a napokban töltötte be 80-ik évét. *Pulszky* köszönetet mondott a szíves szavakért.

Szily Kálmán főtitkár adta elő ezután a jelenteni valókat. Megemlékezve Helmboltz, Pringsheim Nátán külső tagok és Kócsán Ferenc alapító tag haláláról, bemutatta *Fraknói* Vilmos püspök és akadémiai másodelnök levelét, melyben tudatja, hogy Rómában fölépítette az intézetet, melyben kutató magyar tudósok otthon találhatnak. Nagy éljenzéssel fogadták, s az akadémia köszönetet nyújtott *Fraknói*nak. Ezzel kapcsolatban mutatja be a főtitkár *Forster* Gyula földhitelezési igazgatónak alapító-levelét, melyben néhai *Soitovszky* János primás iránti halálból, annak nevére 15.000 ftos alapítványt tesz, melynek kamatai a magyar egyháztörténeti munkák jutalmazására fordítandók, még pedig úgy, hogy 10—10 évi ciklusokban irodalmi művek és levéltári kutatások jutalmazassanak. Az egyik 10 éves ciklusban t. i. a kamatok a *Fraknói*-féle római történeti házból dolgozó magyar tudósok adomáinak ki. Az alapítványt élénk éljenzéssel fogadták s az alapítónak köszönetet szavaztak.

A főtitkár ezután bemutatja még a szeptember 30-ig beérkezett pályaműveket: A gróf *Teleki-jutalomra* beérkezett 19 szomorujáték. A *Bánffy-jutalomra* 3 magyar történeti háttérű vígjáték. A *Bulyovszky-jutalomra* 12 hazafias óda. A *Farkas-Rasko-jutalomra* 22 hazafias költemény. A *Dora-jutalomra* (a nemes fém és a nemes fémpénz arbitrage szerepe a nemzetközi pénzügyben) szabályozása körül) 3 munka. Az első magyar általános biztosító-társaság jutalmára (a tőzsdeadó célszűrése) 5 mű. A *Beck Miksa jutalmát* (a budapesti bankok története az első 25 év alatt) és a *Lukács Krisztina-jutalomra* (a magyar önkormányzat történeti fejlődése) egy-egy pályamunka. A *Lukács Krisztina-jutalom* nyílt pályázatán *Paszlavszky* József tett ajánlatot „Magyarország emelő állatai” című munka megírására. A *Sztróky-jutalomra*, a *Gorove- és Lévy-jutalomra* pályaművek nem érkeztek be, ellenben „*Arany János élete*” címen érkezett egy pályamű és „A szerelmi bölcsélet rendszere” címen egy másik, holott ezekre pályázat hirdetve nem volt. A jelentést az akadémia tudomásul vette. *König* Gyula rendes tag 250 ftos alapítványt tett az akadémiai tisztviselők nyugdíj-alapjára.

Az összes ülés után az első osztály ülése volt *Szász* Károly elnöke alatt. *Zichy* Antal érdekes felolvasást tartott gr. *Széchényi* István fiatalkori levelezéseiről, melyek az akadémia kiadásában fognak megjelenni. *Goldziner* Ignác az Genfben tartott nemzetközi orientalista kongresszus tárgyalásairól tett jelentést, s ezzel az ülés véget ért.

MI UJSÁG?

A királyi pár Gödöllőn. A király naponként vadászotokat tart Gödöllő környékén. Részt vesznek azokban *Lipót* bajor herezeg és *Ferdinánd* toskánai főherceg is. A királyné minden nap sétákat tesz az erdőben, rendesen gyalog; ha pedig az idő kellemetlen, zárt kocsiában. Ő felsége a király minden hétfőn és csütörtökön reggel bejön Budapestre és általános kihallgatásokat ad. Egyik kihallgatáson *Taller* Pál pozsonyi polgármestertől élénken kérdészködött *Mária-Terézia* királynak ott felállítandó szobráról, valamint a szobor készítőjéről. *Fadrusz* Jánosról. A király megígérte, hogy jelen lesz a szobor leleplezésén. E hó 21-ikén udvari estély lesz a budai királyi palotában, melyen a királyné is részt vesz.

A szerb király Budapesten. *Sándor* szerb király e hó 14-ikén érkezik Budapestre, s a királyi lakban lesz szállva. A szerb királyi látogatást tesz Gödöllőn a királynénál is. Ugyanakkor udvari vadászat lesz. Uralkodónk vendégével együtt vasárnap és kedden este megnézi az operaszínház előadását. Vasárnap színe kerül „*Bank báb*” első felvonása, „*A navarrai leány*” és a „*Csárdás*” harmadik felvonása. Keddre ki van tűzve a „*Bajazát*”, utána „*Rienzi*” nyitánya és végül „*Nap és föld*” ballet.

A megyék előkészületei a milleniumra. A megyék, minden valószínűség szerint, szintén a legteljesebb hazafisággal és kielégítő áldozat készsége állnak meg az ezred év ünnepét. A belügyminiszter körlevelében is felszólította erre a megyéket. *Heszmer* milleniumi bizottsága is elhatározta, hogy a megye területén életet állít és pedig *Tisza-Fürednél* a *Köcsi* szigeten, a hol a honfoglalás idejében *Tas* és *Szabolcs*, *Árpád* két vezére, táborozott. *Kandra* Kabos régész arra hívta fel a bizottság figyelmét, hogy *Árpád* hosszabb ideig tartózkodott *Szihalm*on s ez a hely volna megörökítendő. Az is szóba került, hogy *Eger* várán emelnének *Dob*nak szobrot. A bizottság tanul-

mányozás végett *Balassy* Ferencet, *Tariczky* Endrét, *Kandra* Kabost, *Bartalos* Gyulát és *Foltin* János régészeket és történettudósokat küldötte ki.

Zemlénmegye szép programot készített a millenium megünneplésére. Részt vesz két történelmi nevezetességi helyén, *Szerencsen* és *Homonán* rendezendő nemzeti ünnep. *Sátoralja-Ujhelyben* törvényhatósági díszközgyűlés lesz és a megye összes községeiben egy és ugyanazon napon hálaadó isteni tiszteletet tartanak. A megye közművelődési célokra kétszáz ezer korona alapítványt tesz; megírja a vármegye monográfiáját. A nemzeti történelem Zemlénmegyében végbement epizódjai közül hazai festőkkel 20—20 ezer forintért megfesteti *Árpádnak* táborba szállását *Szerencsen* és *II. Rákóczi* Ferencnek a körömi síkságon 1707. május 24-én tartott országgyűlésen való megjelenését; a két festményt az orsz. kiállítás központi művészetek csarnokában is kiállítják. Azonkívül a megye ülésterme részére megfesteti a királyi pár életnagyságu képét és a megye nagy szülötteinek: *II. Rákóczi* Ferencnek, *Kossuth* Lajosnak és gróf *Andrássy* Gyulának arcképeit. *Bozog*-Keresztúron, az 1849. jan. 23-án hőiesen vívott *kisfalud*-Keresztúri csata emlékére oszlopot emeltet. Zemlén közönségben, a honfoglalás korából maradt földvár helyén, ugyancsak a szerencsi hegyen is, hol *Árpád* győztes népeivel megpihent, gránit emlékoszlopokat állíttat; mindazon községekben pedig, melyek valamely nevezetes történelmi eseménynek voltak színhelyei, feliratos emléktáblákat fognak elhelyezni. A megye végül a millenium emlékére érmekeket is veret.

Zala megye három vezetőférfiának: *Deák* Ferencnek, gróf *Pestetics* Györgynek és zsinvári gróf *Zrinyi* Miklósnak életnagyságu arcképet küldi el a millenium kiállítására.

A szultán magyar vonatkozású kincsei. A szultán nagylelkű ajánlata következtében *Vámbery* Ármin egy hét óta Konstantinápolyban időzik, hogy kismegjelje azokat a magyar vonatkozású tárgyakat, a melyeknek az eredéves orsz. kiállításon való bemutatása kívánatos. Kisérteben van dr. *Szendrei* János, a történelmi főcsoport egyik előadója. *Vámbery* a szultán megbízottaival egyuttal megállapítja a kismegjelendő kincsek idezállításának és itteni őrzésének részletes módjait.

A budapesti új hidak. A vámpalota előtti híd építését megkezdtek a budai oldalon, hol a *Sáros-fürdő* előtt ássák le a partot a híd fő építésére. A *Gellérthegy* szikláinak folytatása van itt, alig négy méter mélységben; ezekre bizvást lehet építeni. A próba furásoknál a sziklából forró víz bugygyant föl, valószínűleg abból a medenczéből, a mely a *Sáros*, *Rudas*, *Lukács*- és *Császfürdő*eknek szolgáltatja a meleg vizet. A hídnek 1896 május havára kell kész lenni.

Garay szobra. *Garay* Jánosnak *Szegvár* városában fölállítandó szobrára nyolcz pályázó tizenegy művet küldött. A versenyzők közt vannak: *Kiss* György, *Szárnovszky* Ferenc, *Szász* Gyula, *Bresztánszky* Gyula, stb.

Tervezett színházak Budapesten. A magyar fővárosban nagyon érezhető, hogy nincs elég színháza. Van is több terv új színházak építésére. A nemzeti színház sem felel meg többé, mint épület, rendeltetésének. Az új nemzeti színházat a kormány a belvárosba tervezi, azon a területen, melyet az eskü-téri híd építése következtében már bontanak. Talán a Dunaparton lesz, a mostani hal-tér körül, vagy a *Kunra* épület helyén. A jelenlegi nemzeti színházzal, hogy mi lesz akkor, még nincs eldöntve, de valószínű, hogy továbbra is színház marad. Egy új színház építésére a részvénytársaság már megalkult gr. *Andrássy* Tivadar elnöke alatt. A kormány hajlandó 200.000 frtnyi kölcsönnel segíyezni, ha maga a színház is felmutat ugyanannyi alapítót. A tervezett színház a fővároszhoz fordult évi segélyezésért, de a gazdasági és a pénzügyi bizottság elutasította. A közoktatásügyi bizottság azonban 20.000 forintnyi évi segélyt javasol megszavazni, ha csakis magyarul tartanak előadást és a főváros két tagot nevezhet ki az igazgató bizottságba. A közoktatásügyi bizottság egyszersmind az ó-budai színház 3000 frt segély megszavazását ajánlja a közgyűlésnek a mostani évre. A közoktatásügyi bizottság előtt még két tervezett színház folyamodása fordult meg. *Rotter* Lajos és *Benedek* Gábor vállalkozók engedélyt kérnek nemzetközi színházra, melyen *Andrássy*-út legvégén, a „*Bellevue*” helyén lenne. A bizottság megadhatónak véli az engedélyt, ha

évenként legalább hatvan magyar előadás lesz s a német előadások sem haladják túl azt a számot; a többi előadás más nyelvű is lehet. Nem ajánlja azonban a bizottság az engedély megadását *Schlesinger* Ignácznak, ki német színházat akar állítani.

Az iparművészeti palota. Az új iparművészeti palota az állói uton tétő alá kerül még ezen az őszön. A három utcára néző múzeum a főváros egyik legdiszesebb épülete lesz és körülbelül egy millió forintba kerül. A milleniumra a palota teljesen elkészül s a minisztertanács a milleniumi ünnepségek közé felvette az új iparművészeti palota felavatását is.

Előfizetési fölhívás.

A „*Vasárnapi Ujság*”, a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes lap, eredeti elbeszélések és életképek, részben illusztrálva, közöl *Jókai* Móról, *Mikszáth* Kálmántól, *Baksay* Sándortól, *Gyarmathy* Zsigánótól, *Herczeg* Ferencztől, *B. Büttner* Linától, *Szivos* Bélától, *Kazár* Emiltől, stb. — A külföldiek közül leginkább az angol, francia, orosz szépirodalom jelesebb elbeszélői műveit mutatja be.

A „*Vasárnapi Ujság*” társalapja, a most már 40-ik évfolyamában lévő „*Politikai Újdonságok*”, melyet mint az események hű és részrehajlatlan előadóját, valdói házagptólónak ismert el a magyar olvasó közönség, a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség egyutt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg, s így e lap kivált vidéken, hol a postajárás a napi értesítést különben is megnehezíti, a napilapokat is sok tekintetben pótolja.

A „*Politikai Újdonságok*” újabbban mint képes ujság jelenik meg, s minden száma a napi eseményekre vonatkozó több képet közöl.

A „*Politikai Újdonságok*”-hoz „*Magyar Gazda*” című kéthetenként megjelenő gazdasági és keresztes képes lap van mellékelve, s ezen felül rendkívüli mellékletekkel is bővítve lesz a lapnak hetenként másfél s minden második héten két ívre terjedő tartalma.

Mind a két lapnak kiegészítőjéül szolgál a „*Világkrónika*” című képes heti közlöny, mely hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg, és az általánosabb érdektől napi események részletes magyarázatára szolgáló cikkeknek kívül rendszeren közöl nagyobb elbeszéléseket és regényeket képekkel, úgy szintén mulattató közleményeket, képtalányokat, stb.

Előfizetési árak évnegyedre:

A „*Vasárnapi Ujság*” 2 ft — kr.
A „*Vasárnapi Ujság*”, a „*Világkrónika*”-val egyutt 2 ft 40,
A „*Vasárnapi Ujság*”, és a „*Politikai Újdonságok*” 3 ft —
A „*Vasárnapi Ujság*”, és a „*Politikai Újdonságok*”, a „*Világkrónika*”-val egyutt 3 ft 40 kr.

Az előfizetés bármelyik hónap elsejétől kezdve eszközölhető.

Az előfizetések a „*Vasárnapi Ujság*”, és „*Politikai Újdonságok*” kiadó-hivatalában, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

HALÁLOZÁSOK.

Bölcények a milleniumi kiállításon. A milleniumi kiállítás történeti osztályában be akarják mutatni a figurális csoportok közt a régi bölcényvadászatot is kitömött alakokkal, kitömött bölcénynyel. A kormány a pétervári osztrák-magyar követés útján tudakozódott két bölcény után, minthogy Európában ma már csak az orosz birodalomban találhatni bölcényt. A tudakozódásnak csakhamar eredménye lett. A kaukázusi helytartónak meghagyottat, hogy lövessen két bölcényt. Nem régiben a kiállítás bizottsága udvarias levelet kapott a kaukázusi helytartótól, melyben tudatja, hogy a két bölcény börtöntulnak indította. Meg is érkezett a küldemény, de kiutnárszóval való börtöntulnak indítottat, készített szobrokat, s gazdaságát a közművelődés, a jó ízlés javára kamatoztatta. Bőkezűsége tette lehetővé, hogy a Kisfaludy-társaság kiadhatta *Shakespeare* összes műveit magyarul. Ennek fordítási és nyomdai költségeit mind *Tomori* viselte. Áldozatkészességért a tud. akadémia tagul választotta, a Kisfaludy-társaság pedig arcképeket is lefestett. Tudományos és irodalmi mozgalmaink iránti érdeklődését a későbbi időkben is megőrizte, a tudományos

Martinovics és társai emlékezete. A jövő év június 20-ikán lesz száz éve, hogy *Martinovics* és társait a budai vérmezőn lefejezték. Emlékeztőket

egyesületekben sokszor megjelent és régi író ismerőseink egy-egy fogókorával meglelték őrzete barátságát. Temetése e hó 11-én délután ment végbe a gör. keleti egyház szertartása szerint. Az irodalom sok kitünősége megjelent a főváros, a vármegye is tekintélyesen képviseltette magát. A fővárosi municipium nevében Gerleóczy Károly polgármester, több bizottsági tag; Pestmegye nevében Földváry Mihály alispán, voltak ott a koporsó mellett. A magyar irodalmat Szily Kálmán akadémiai főtájtár, Vadnay Károly, Rákossy Jenő, Degré Alajos, s még többen képviselték, s megjelent Arany László is, a kinek halhatatlan édes atyját oly szoros barátság fűzte az elhunytához. A gyászszertartást Magyarévi Jermás görög-keleti esperes vezette.

JUSTH ZSOTMOND, a szépirodalom egyik becsülvő, szép tehetségű tagja, meghalt e hó 9-ikén, déli Franciaországban, Cannesban, hol üdülést keresett. Még csak 31 éves volt, de a halál csúráját már évek óta magában hordozta. A telet mindig meleg éjszák alatt töltötte, Indiában, Egyiptomban, Olaszországban, vagy déli Franciaországban. Az irodalomban a nyolcvanas évek végén lépett föl „Káprázatok” című kötetével, melyben rövidebb rajzokat adott. Ezekben a külföldi benyomások, a szülőföld szeretete, finom érzés, de nyughatatlan kedély nyilatkozott. A nagyvilág, a francia irodalom befolyása mindig meglátszott művein, noha a magyar életet, főleg pedig az egészséges paraszt népet szeretett festeni. Az év egy részét szent-tornyai birtokán töltötte, a másik részét külföldön, s a kettős élet nyoma tükröződik műveiben. „Páris elemei” című kötete után regényeket írt, melyekben a magyar társadalmat törekedett lélekianalag festeni és bölcsesleti tanulságokat állítani föl. Az egészséges népek, az alföldi parasztságnak sok találó rajzát, élénk megfigyelését találhatni a „Pusztai könyve” című elbeszéléseiben, „Gányó Julcsa”, „Delelőn” című regényeiben. Egy másik regénye „A pénz legendája” az arisztokrácia életéből van merítve. Érdekes, sokoldalú és rokonszenves tehetség volt, mely épen most ment át a forrongáson. Halála veszteség szépirodalmunkra: Holttettét Cannesból Szent-Tornyára szállították. Justh Gyula képviselő, a függetlenségi párt elnöke, testvéröccsét gyászolja az elhunytban.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: Pacséri Csillaghy József, Árva megye alispánja, 1872—75-ben az alsó-kubini kerület képviselője, régi honvéd huszártiszt, ki negyven évig szolgált a közügyet, 65 éves korában, s az isztobnei család sírjában temették el. — BALINT KÁROLY, az erdélyi román kath. státus egyik előkelő tagja, énekelő kanonok és gyulafehérvári főesperes, Gyula-Fehérvárról. — SOMOGYI JÓZSEF, mádi plebános, ki felszabadult az egyház szolgálatában, Mádon. — CSÁNYI BÉLA, közigazgató, megyei bizottsági tag, a karcsai ref. egyház tanácsosa, gimnáziumi igazgató tanácsos, 46 éves, Karcagron. — TOMKA GYÖRGY, kereskedő, 70 éves korában, Alsó-Lendván. — SINKA FERENCZ, a debreczeni ref. egyház volt ügyvédje, városi bizottsági tag, 43 éves korában, Debreczenben. — SZELKE ÁRPÁD, a herceggymási uradalom intézője, 35 éves korában Hont-Füzess-Gyarmaton. — BOGYÁR ANTAL, Eszék város tanácsosa s az eszéki kereskedelmi és iparkamarának sok éven át volt elnöke, Eszéken. — HELLER HERMAN, a „Szigetér Zeitung” szerkesztője, 58 éves korában, Maramaros-Szigeten. — KOHN IGNÁCZ L., miskolci kereskedő, 69 éves korában, Miskolcon. —

ÖZV. BORONKAY IMRÉNÉ, szül. Beniczky Lujza, 34 éves, Szegeden. — MOKRY SÁMUEL, szül. Mikolay Johanna, élte 56-ik évében, Gerendáson.

Szerkesztői mondanivalók.

Egy köldös története és Tűz. Elbeszélések. Egyik sem üti meg a mértéket. Sem a leírás, sem a mese nem olyan, hogy az elbeszélések közölhetők lehetnének.

Az ember gyermekkorából. Régészeti közlemény. Az ilyen szigorúan szakzerű cikkek inkább szakközönybe való.

Memento. Lorának. Az előbbre esetleg sort kerültünk.

Heine dalaiból. Elmélet és gyakorlat. A te szemeid Hányzik belőlük a dal főkölléke: a dallamosság.

Csók: En és ő. Nagyon alantas komikum van mind a kettőben.

Vigasz. Emlékkönyvbe. Tanács. Álom. Két ut van előttem. Az elsőben van egy kis gondolat; a többi egészen értéktelen.

Nem közölhetők: Hozzá. Dal az ibolyáról. Tündés. Ha elnézem. Szeretem az erdőt. Elmékedés. Csak egy pár szó. Közel a tél. Királyhymnus. A bánat. Az erdőben.

D. E. I—V. Gyakorlatlan kezdőre vallanak, kinek sok önképzése van szükség, míg irodalmi színvonalon álló költeményeket tud írni.

A Margithidon. Mielőbb közölni fogjuk.

Azt álmodtam. Félre gondok. Képviselő-választások. Az elsőben jó a gondolat, a daloldozás azonban kevéssé sikerült. A második kissé zavaros; vidám, tréfi hangon kezdődik, pedig a mint a vers folytatása

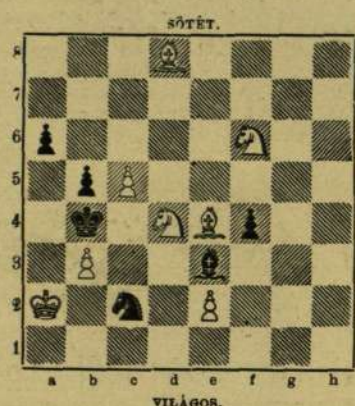
mutatja, szerzőnek épen nincs oka jókedvre, s egyáltalán semmi összefüggés sincs a vers kezdete és vége között. A „képviselő-választások” című vers egészen gyöngye.

A kelő nap. Alkonyi kép. Az előbbi mint egy hálá-hymnus kezdődik, de a költeménynek nincs elég szárnnyalása; úgy éreztük, hogy szerző nem annyira saját lelkéből, mint inkább irodalmi emlékeiből merít. A vers befejezése pedig egészen előkészületlenül lepi meg az olvasót. Még kevesebbet ér az „Alkonyi kép” ez egészen mesterkélt, erőltetett. Szerző mint irodalmilag művelt ember, gondot fordít a formára; de elég kritikát e tekintetben sem gyakorol magával szemben: Így pl. az első versben a harmadik versnek 3-dik és 6-dik sorában, az ötödik (utolsó) versnek 1-ső 4-dik és 5-dik sorában egészen hibás mértékű rimeket alkalmaz, a mi az illető stírfakat nagyon döcögössé teszi.

En is voltam. Hol annyi.. Megjött.. Óh, bár sohse... A legelső valóban figyelemreméltó, erős hangulatával megkapja az olvasót. Az elég sűrűn előforduló gyege sorokat könnyen ki lehetne javítani; csak az a baj, hogy az utolsó versszak homályos. Nem tudjuk, hogy ezt a sort: „Most már én is apa vagyok” szövegint veszi-e, vagy képlegesen, az örlő bűt nevezve gyermekének?

SAKKJÁTEK.

1859. számú feladvány. Bayersdorfer A.-tól.

Világos indul a negyedik lépésre matot mond.

Az 1850. számú feladvány megfajtése Kleidanski H.-tól.

Megfajtás.

Világos.	Sötét.	Világos.	a.	Sötét.
1. Vd3—d3	Fg3—h2 : a1	1.	Vd3—h3	Fg3—f. sz.
2. Vd3—f1	Fh2—g1	2.	Vd3—h3	F—h2 :
3. He4—f2	Kh1—h2	3.	He4—g3	Kh1—g1
4. Vh1—h3 mat.		4.	Vh3—f1 mat.	

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Eördög János. — Kecskemén: Balogh Dienes. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” 38-ik számában közölt képtalány megfajtása: Elhallgatok a mi történet, mik szívemet összetörték.

Heti naptár, október hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israélita
14. V. 22	Kalliszt	21. Kalliszt	2. B. 17. Caiprian
15. H. Teréz sz.	Teréz	3. Dénes	15. Szeceoth
16. K. Gallusz	Gallusz	4. Hierót	16. Szece. e.
17. S. Hedvig	Hodvig	5. Mamelta	17
18. C. Lukács ev.	Lukács	6. Tamás ap.	18
19. P. Álk. Péter	Péter	7. Szergius	19
20. S. Vendel	Iréne	8. Pelágia	20. Sab.

Holdváltás. ☾ Utolsó negyed 21-én 7 ó. 56 pk. este.

Feloldó szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Egész selyem, mintázott Foulardokat (mintegy 450 különböző fajban), méterenként 75 krtól 3 ft 65 krtig — valamint fekete, fehér és színes selyemszöveteket 45 krtól 11 ft 65 krtig — sima, kockás, csíkos, virágos, damaszott minőségben (mintegy 240 féle dispoitio és 2000 különböző szín és árnyalatban) szállít postabér és vámentesen a privátmegrendelő lakására Henneberg G. (cs. k. adv. szállító) selyemgyára Zürichben. Minták postafordulóval küldetnek. Svájcba címz. levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.

Fontos hölgyeknek!

Van szerencsém a t. hölgyvilág szíves tudomására hozni, miszerint kizárólagosan csak szakavatott női kiszolgálattal bevezetett hölgy-termetet Budapest, Főherceg Sándor-utca 12. I. em., alá helyeztem át.

Készítetek pontos méretek szerint: Haskötők, koldók, és minden egyéb sörvőkötők. — Ujdonap! — Bástiartó fűző: vándor-vese, koldók- és hasséró ellen. Kiegyenlítősek a test ép formázására, acél nélkül. Orthoediai fűzők stb. Ugyanitt nagy rakomány tartok: Göröcsér elleni gummi harisnyák, — valódi francia gummi övek, — fecskendők- és irritátorokból, valamint a betegápoláshoz szükséges összes tárgyakból.

— Kiváló pontos kiszolgálás! — Mérsékelt árak! — Kiváló tiszteltet!

KELETI J. cs. és kir. szab. kötszerész. Főüzlet: Budapest, Koronaherceg-utca 17. Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

1894. okt. 214. sz. 1894. okt.

BUDAPESTI SZEMLE

A M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti

GYULAI PÁL.

TARTALOM:

A vallásszabadság ügye a korponai gyűlésen 1805. — Károlyi Árpádtól.

Muhammedán propaganda Amerikában. — Goldziher Ignácztól.

Az 1848—49. szerb felkeléséről. (I.) Thim Józseftől.

Petőfi és némely külföldi költők. (III.) — Imre Sándortól.

A botrány. Regény. (VII.) — Alarcon Péter után, spagnyolból — T. Z.

Költemények. Élvek pereze. — Lévy Józseftől. — Epilog. — Heine után, németből Varga Gyulától.

Még egy pár szó Baross vasúti politikájáról. — Tisza Istvántól.

Buda-Pest jelene és jövője közigazgatási szempontból. — Havass Rezsőtől.

Értesítő. Comtesse Almásy: Hongrois et Roumains. — Öváry L.: La Qistione Daco-Romana. — g. — Herczeg F.: Simon. Zauza. — i. — Láng M.: Korzika.

B—N. — Szép gyermekek versenye. Új magyar könyvek.

Megjelen évenként 12-szer, 10 ívnyi havi fizetékben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 forint, félévre 6 ft.

Franklin-Társulat

magyar irod. intézet és könyvnyomda Budapestben

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:

LUKÁCS MÓRICZ MUNKÁI.

Összegejtötte GYULAI PÁL.

Kiadta a Kisfaludy-társaság.

Két kötet.

Lukács Móricz acélmetszetű arcképével.

A két kötet ára fűzve 6 ft.

BAROSS GÁBOR RENDSZERE ÉS MŰVEI.

Írta Szabó Jenő.

Ára fűzve 80 krajczár.

Fontos gyomorbetegeknek!

a Barella P. F. W.-féle

Világi gyomor-por.

Kitűntetve. Paris 1889. Genf 1889. Brüssel 1891. Magdeburg 1893. Bécs 1891. London 1883. Chicago 1893.

Kiváló eredménnyel használtatik mindennemű gyomor- betegségek ellen, mint: gyomorgörög, gyomorsav, égés, ugyisint vesé- és hólyagbajoknál, megszüntet azonnal mindennemű fájdalmakat.

Hogy minden kétkedésnek elejét vegyem, ingyen, csak a portó megtérítése ellen, küldök mintákat!

Valódi csak dobozokban 1 ft 60 krt.

Berlin S. W. P. F. W. BARELLA Friedrichstr. 220-1. francia orvosi társulatok tagja.

Raktár Budapest Török József gyógyszer. Király-utca.

Junker és Ruh-féle kályhák

mica-ablakokkal és meleg-circulációval, Junker és Ruhnál, Karlsruhe-ban (Baden). — Felülmúlhatatlan kivitelük folytán minden tartósan égők között a legkedveltebbek. Hol nincsen képviselő, a gyár közvetlenül maga szállít.

A főváros legszebb látványossága

az Andrássy-út végén

Feszty Árpád óriási körképe:

a magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 méternyi e célra szőtt vászon s a hozzá épített koralakú palotában a magyaroknak a volézi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetűnő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harc s a szláv had maradvékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-aszonny és a magyar nő bevonulása az órkos szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nőrablás.
6. A pogány magyarok fehérő-áldozata. A táltos, a kádár, tánczos leányok, bonczok, igricek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.
8. A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkási várhely, a Latorca-fölő, az Istenehy, Pálhegy, Szarkabegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható délelőtti 9 órától esti 9 óráig.

Este villamvilágításnál.

Belépő díj 50 krajczár.

54,761. számhoz.
XVIII. 1894.

5916

HIRDETÉS.

A honvéd-menház részére 1895. évi január hó 1-től december hó végéig szükséges étkezési és anyagiárandósági cz.kkek szállítására pályázat hirtetetik.

A szállításra vonatkozó részletes feltételek a honvéd-menház parancsnokságánál betekinthetők, a hová az 50 kr.-os bélyeggel ellátott, magyar nyelven szerkesztett írásbeli ajánlatok a szállítani szándékolt cikkek után esedékes 5%-kal felérő bánat-pénz csatolása mellett 1894. évi október hó 29-ike délelőtti 10 óráig bemutatandók.

Budapestben, 1894. évi október hó.

Évek óta kipróbált, fájdalomcsillapító házi szer

Kwizda-féle közsvényfolyadék.

Közsvény, csúsz és idegbajok ellen.

Kwizda-féle közsvényfolyadék

1/2 palack 1 ft o. é.

Kwizda-féle közsvényfolyadék

Kapható minden gyógyszerárban.

Kwizda-féle közsvényfolyadék.

Főletét: kerületi gyógyszerár Kornburgban.

Magyarországi főraktár TÖRÖK JOZSEF gyógyszerár Budapest, Király-utca 12. 5668

EZREK MENNEK CARLSBADBA,

hogy rossz gyomrunkat kireperálják és újra jól emésztésnek és erre alkottak — néha hiába, egy vagyont; pedig ezt a csúzt otthon kényelem — használatát által, ben, kevés költ — mely az élet megemésztését segít és a gyomrot rövid időn tökéletesen helyreállítja. — Az én pepsinborom kedves íze, és hatásai ki nem marad. Egy üveg ára 1 ft 20 krt., 5 üveg franco küldve 6 ft.

Rozsnyay Mátyás, gyógyszerész,

művészeti laboratoriuma Aradon.

Kapható Budapest: Török József ur gyógyszerárban és minden magyarországi gyógyszerárban.

Hirdetések felvételnek a kiadó-hivatalban, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám alatt.

Haladás verseny-képesség, 1893. ipar-egyesületi ezüst éremmel kitüntetve.

Pontos javítás és a jó munkáért 1893. ipar-egyesületi ezüst éremmel kitüntetve.

Hevesi Balázs

utóda

HARKAI MÁRIA zongora-gyáros.

1891. állami kedvezményben kitüntetett.

Budapest, Koronaherceg-utca 10.

Ajánlja kiténő minőségű, legelső tanároktól elismert,

hangverseny-zongorait.

Rövid szárny-zongora és legrövidebb Mignon-zongorák, vasszerkezettel. Szintén vasszerkezettől czimbalmok kaphatók nagyobb választékban.

Javítás elfogadtatik a legelőnyösebb feltételek mellett.

Az állami iskolák részére gyáramból vásárolnak.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:

A huszadik század szocziálpolitikájának történelme.

Írta Králitz Lajos

Ára fűzve 80 krt.

A 82,502/II.sz. rendeletben a magaskormány részéről ajánlva

Tűzi fecskendő

teljesítés ventillrendszerrel (központi fém-ventilek egy csúszban egyesítve). Különlegességek, községek, tűzoltók és gyárak részére, tűzoltó szerkezet minden nemben, anélkül, kender- és spirál-tömlők, felszerelések tűzoltók számára, siankok, övek, stb., szab. létrák, építési és kutszivattyúk, mindennemű armatúrák, gőzfűtőlelitők, szerelvények, jutányos árban jóállás mellett kaphatók

Tarnóczy

tűzoltó-szer- és gépgyár-részvény-társaság Budapest.

Gyár: Külső váci-út 95. — Mintalep: Teréz-körút 36. sz.

BUDAPESTI CZÉGEK.

Eisenschiml és Wachtl

Budapest, Váci utca 12.
Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
Legnagyobb raktár mindennemű fényképezési gépek és készülékekben.
Alapítva 1856. — Többször kitüntetve.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Uj! A fotografálás elemei. Ár 2 frt.

ROTHBERGER JAKAB

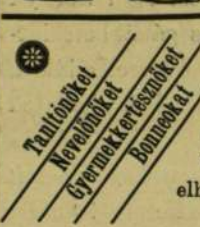
cs. és kir. udvari szállító.

Budapest, váci-utca 23, a nagy Kristófhoz ez. házbán.
Kész férőruhák a legújabb vállastékban. A készítmények elegáns, tartós és jutányos voltáért, valamennyi világiállásokon a legmagasabb érmeikkel kitüntetve.

CALDERONI ÉS TÁRSA

Ajánlanak színházi és kettős látócsöveket, kettős üvegekkel. Salon-lorgnőket a la Pompadour. Uj fajtájú nápaszemeket és csipeteket kit. üvegekkel. Fénykép-készülékek anatómók számára. Aneroid-légmérők, hőmérők, rajzeszközök, nagyító-üvegek.

Teljesítmény
Kiválóan
Gyermekeskedelmek
Bármilyen
ajánl
és
elhelyez

Gerson Anna asszony

BUDAPEST,

Andrássy-út 21,

(félelelet).

„Toronyórák“

palota, lakanya, gyári órákat, villanyórákat, legelőnyösebben rendez be
Mayer Károly L.
1-2 magyar gőz-órágyára
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzék, költségjegyzék, bér.

KERTÉSZ TÓDOR.

Műiparuk tára.
Kunstgewerbliche Geschenke.
Gegenstände.
Magasin des Nouveautés Industrielles. — Fancy Goods.
Budapest, Kistótf-tér
(Gróf Teleki palota).

A Magyar Asphalt

részvény-társaság

Budapest, Andrássy-út 30
elvéllalja jóállás mellett legelőnyösebben

asphalt-burkolatok

fektetését és nedves lakások, pinceszék, stb. gyökere száraztatását.

Telefon.

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT

BUDAPEST.

Ajánlanak mindennemű vas-, aczél- és fémöntvényeket építkezési és gépészeti célokra vízvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére. — A helyi viszonyok szerint szerkesztett turbinákat, órlóhengereket kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési czikkeket. — Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — Alagcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez, csőlőpverő gépeket, anyagszállító kocsiakat. — Álló vagy fekvő gázmotorok egy vagy két hengerrel és mindenemű szúrógépek.

MAGYAR GAZDÁK LAPJA

A FÖLDMIVELÉSI ÉRDEKEINK ÉS GYAKORLATI MEZŐGAZDA egyesített kiadása.

Heti gazdasági szaklap az agrár érdekeknek, a közigazdaság egyéb ágai-
val összhangban való képviselése a fejlesztésre. Minden irányban
teljesen független, legelőnyösebb magyar gazdák alapítása,
minden politikai párt férfait egysíti.

Szerkeszti: herényi Gothard Sándor.

Szerkesztőség: Erzsébet-körút 15. szám.

Tessék mutatószámot kérni.

Október 7-én megjelenik.

Klősz György

fényképezési és műszaki műintézete,

(jelenleg Kossuth Lajos utca 18.)

November hó 6-ikától fogva

Városligeti fasor 49. sz. a.

(saját házában) lesz.

Villamos vasut megálló-hely a ház előtt.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.)

Gőzcséplők.

Szigorúan a magyar gazdasági viszonyokhoz alkalmazott gyártmányok.

Az összes gazdasági gépeket tartalmazó árjegyzékkel, szakba vágó felvilágosítással és tanácsokkal, árak és feltételek közlésével szívesen és díjmentesen szolgál

Első Magyar Gazdasági Gépgyár
részvény-társulat.

Gyártelep: Budapest, külső váci-út 7. szám.

Czímre ügyelni tessék!

Uj előfizetés az Olcsó Könyvtárra.

Idő s tova 20 éve, hogy Gyulai Pál szerkesztésében az Olcsó Könyvtár megindult. Azóta nagy fejlődésnek, átalakulásnak indult irodalmunk. A hetvenes évek irodalmi viszonyainak szerény köre és szűk határai jelentékenyen kitágultak; irodalmunk termékei alig sejtett elterjedést nyertek.

Az Olcsó Könyvtár, mely ma ott található minden magyar házában, kétségkívül az idők legtekintélyesebb irodalmi vállalatai közé tartozik; közel 400 kötete oly elterjedést nyert, mint alig egy másik hazánkban, s ha eleinte a magyar könyvek korlátozott kelendőse útját állta annak, hogy olcsóság dolgaiban a végső határig elmenjünk, ma, midőn e vállalat rendkívüli elterjedése mint tény áll előttünk, kötelességünkkel állunk, e tényre számolni s az Olcsó Könyvtár kötetének dráit legnagyobb részben alább szállítani.

Könyvül szerivel becses könyvtár beszerzésére módot nyújtani, ez czélja az Olcsó Könyvtár. Ez új és olcsó kiadásának. Sokkal jobban ismeretes a könyvtár czélja, hogysem fejtegetnünk kellene azt; leginkább a kisebb regények és eposzok, beszédek és költői elbeszélések, költemények és színművek tára, de nincsenek kizárva belőle az irodalom más ágai sem, kivált oly történelmi, szépi és irodalomtörténeti kisebb munkák, melyek tartalmuknál fogva és formaszép-
ségre nézve kitűnnek.

Az Olcsó Könyvtár nem bizonyos osztályt vagy kort tart szemé előtt, hanem az egész művelti közönséget, s nem annyira kétes becsű ujdonságokkal kíván kedveskedni, mint inkább elismert becsű művekkel. A hazai és külföldi remekírókól a legkiválóbb műveket közöljük s főleg a legújabb egyszersmind német jeles írók oly műveit és fordításait, a melyek még nem voltak összegyűjtve, vagy önálló kiadásban nem jelentek meg s így a közönségre nézve mintegy elvesztetteknek tekinthetők. De adunk néha új műveket is s a szakértő szerkesztőség a megválogatásban a jó ízlés mellett kiváló figyelemmel lesz a magyar közönség szükségére is, hogy könyvtárunk ne csak olcsóságánál, hanem tartalmánál fogva is magyar családi könyvtárrá emelkedhessen.

Hogy tehát vállalatunk a szó legmesszebb menő értelmében Olcsó Könyvtár legyen, mely utat találjon a legyszerényebb hajlékba is, elhatároztuk, hogy az Olcsó Könyvtárra új olcsóbb előfizetést nyitunk.

Ezen új olcsó kiadás 20 számot tartalmazó sorozatokban kerül a könyv-
piacra.

Egy-egy szám ára 10 kr.

Havonként egy ily 20 számot tartalmazó sorozat fog megjelenni.

Egy-egy sorozat bolti ára 2 frt.

Alább adjuk legközelebb megjelenő sorozatok tartalomjegyzékét. Az egyes sorozatok megjelenése után az azokban foglalt munkák külön is kap-
hatók lesznek, később csinos bekötésű táblák is, melyekbe a vidéki könyvtörök is elég csinosan be fogják köthetni az Olcsó Könyvtár kötetait.

FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irod. intézet és könyvnyomda.

Eddig megjelent:

II. sorozat 21—40. szám.

21—22 Dickens. Karácsonyi ének.

23—24 Gogol. Beszélyek az orosz életéből.

25—26 Chateaubriand. Atala. Fordította Csiky K.

27—28 Tennyson. Király idyllek. I. Hellén. — Ginevra, Ford.

Szász Károly.

29—31 Macaulay. Lord Bacon.

32—34 Kemény Zsigmond. Szerelem és hűség.

35—36 Hugo Viktor. Hernani.

37—40 Kőlcsey Ferencz válogatott szónoki művei.

42. SZÁM. 1894.

BUDAPEST, OKTÓBER 21.

41. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre — 6 •

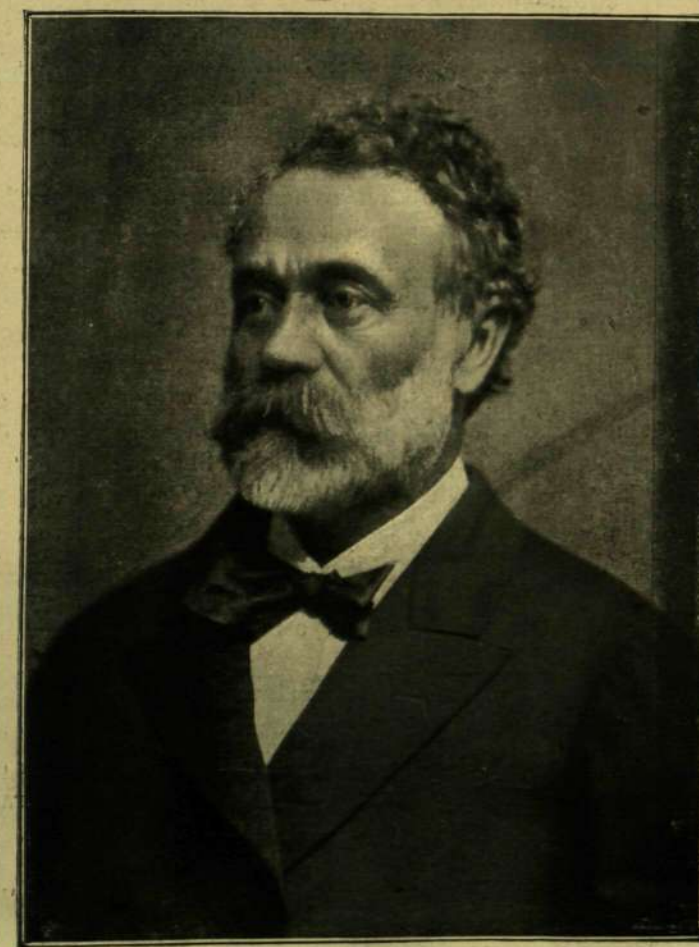
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5. —
Külföldi előfizetőknek a postailag meghatározott viteldi is csatolandó.

TOMORY ANASZTÁZ.

1823—1894.

KEVÉS embernek, főleg ha tudományos pályán él, jut az a szerencse, hogy szegényen lép a világra s mint gazdag ember hal meg; s még kevesebbnek, hogy a szerencse pazar ajándékát oly nemes czélra tudja felhasználni, mint Tomory Anasztáz, kinek életpályája e hónap 9-ikén zárult be. A szépnek és jónak szolgálatában telt el életének nagy része; tudományos, művészi és hazafias eszmék terjesztésében és valóításában s a humanizmus cselekedeteinek gyakorlásában kamatoztatta a szerencse kegyéből nyert vagyonát, kihatólag nemzeti irodalmunkra, melynek egyik elsőrangú mecénása, pártfogója volt. E részben kevesen tettek túl rajta az újabb időben. Voltak lelkes hazafiak, a kik vagy a tudomány, vagy a művészet oltárán áldoztak hazánk felvirágzásáért: Tomory összekötötte a szépnek, hasznosnak és jónak útjait, mindegyiken áldozatot vitt a haza védszellemeinek, abból a meggyőződésből, hogy az irodalom, művészet és tudomány pártolása hazafit kötelesség, a melyet oly arányban teljesítünk, a milyen arányban alkalmasok erre sorsunk kedvezései. Zajtalan, bár nem változatosság nélküli élete a jó tettek szakadatlan láncolatából állott, s e jó tetteket az eszményi szép szolgálatában vitte véghez egy valódi bölcs ember módjára, a ki a hasznost a széppel tudja párosítani. Nemes lelkének szüksége volt a kiváló szellemek alkotásaival foglalkozni, hogy — mint Goethe kívánta — igazi élvezete legyen az életben. Épen e foglalkozás ösztönözte az irodalom és művészet szolgálatára. Nem szellemi előkelősége, hanem nyugodt és derült kedélye s fogékony lelke, kiválóan pedig áldozatkészsége révén forrt össze élete a magyar műveltség jelesebb képviselőinek életével. A jök és jelesek között oszlott meg élete, a melyet egy szerény, de maradandó hely irodalmunk történetében is megőriz.

Mert Tomory abban az időben buzgólkodott irodalmunk ápolásán, midőn az irodalom újabb nemzeti miszt

Ellinger Ede fényképe után.

TOMORY ANASZTÁZ.

siót teljesített, az ötvenes években. — Ekkor kezdtek nevé is ismerni, mint mérnökíróét, a ki különben nemcsak mennyiségben körébe vágó dolgozatokat, hanem társadalmi irányú közleményeket is írogatott az akkori folyóiratokba és lapokba 2×2=4 jegy alatt. Ekkor sodródott mind jobban az irodalmi életbe, melynek a nemzetre való hatását kevesen érezték élénkebben Tomorynál, főleg midőn oly körbe jutott, mely néhány évig akkor a magyar irodalomnak Jeruzsálema volt, hová a magyar írók első sorban fordultak, ha valami vállalatba akartak bocsátkozni. A nagykőrösi tanári kar alkotta e kört, vezéreil Arany Jánost ismerve és tisztelve. Ide jutott Tomory Anasztáz 1853-ban Szász Károly utódjál, mint harmincz éves ifjú mérnök, a ki az előtt egy évvel adta ki az »Emlékkönyv« című almanachot, egy a különböző költők műveiből összeválogatott gyűjteményt. Te-

hát nem érzéken, hideg száműzött volt ő már ifjúkorában sem; fogékony lelke szívesen foglalkozott szaktudománya helyett a költészettel s talán, ha Pesten maradhatott volna, nem is igen művelte volna a mennyiségtant. De az ötvenes évek elején őt is vidékre szorította a kemény sors, mint annyi más jelesünket.

Jóllehet görög-keleti vallású szerb családból származott; szerény, de elég tisztességes állapotban levő szüleitől, kik kereskedésből éltek, gondos és mindenek fölött magyar nemzetiség nevelést kapott. Duna-Földvárott, szülőhelyén, kezdte tanulmányait, a melyeket a fővárosban fejezett be. Családi nevét — Theodorovics — testvéreivel együtt már ifjú korában megmagyarosította. Elvégezte a mérnöki tanfolyamot s öklevelet szerezvén, egy ideig Pesten élt s innen választották meg Nagy-Kőrösrre, a hol mindössze egy évig maradt. Arany János 1854-ben azt írja

Tompának, hogy két új kollegájuk van: egyik Tomory, »egy becsületes görög fiú, — »unser Muszka«, — a másik Lengyel Dániel. E körbe egészen beleillett Tomory, a kinek egész életére nagy hatással volt a nagykőrösi gymnáziumban töltött tanári éve. Sok buzgósgot, ifju hevet s vídám életnézetet vitt oda Tomory, s igaz magyar szíve csakhamar meghitt barátokul nyerte meg nagynevű tanártársait.

Midőn anyai nagybátyjának, Baranovszky Miklósnak, a ki nagykereskedő volt és hol Hamburgban, hol Bécsben lakott, vagyonát ő és testvérei örökölték, meg egyszer lerándult Nagy-Kőrösrre, hogy társaitól búcsút vegyen. Több alapítványt tett a gymnáziumban s ezért tiszteletbeli tanárnak választották meg. Arany János meg is emlékezik egyik levelében, hogy az öt arany díjat, melyet Tomory tűzött ki a legjobb tanulóknak, egy olyan deáknak ítélte oda, a ki már akkor úgy verselt, mint a nyilvánosság előtt működő közepszerű versírók.

Tomory a nagy vagyont igazi okossággal használta fel. Megvette Felcsúthon a Pázmány-féle birtokot, a melyet később eladván, Gombán, majd e helyett Szent-Tamásan szerzett egy nagyobb földbirtokot, a hol mintá-